

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 19 sierpnia 1997 r.

Nr 98

TREŚĆ:

Poz.:

USTAWY:

- 602 — z dnia 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym 3085
- 603 — z dnia 26 czerwca 1997 r. o zmianie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych 3124
- 604 — z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych 3124

602

USTAWA

z dnia 20 czerwca 1997 r.

Prawo o ruchu drogowym.

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa reguluje zasady ruchu na drogach publicznych oraz w strefach zamieszkania, warunki dopuszczenia pojazdów do tego ruchu, wymagania w stosunku do osób kierujących pojazdami i innych uczestników ruchu oraz zasady kontroli ruchu drogowego.

2. Przepisy ustawy stosuje się również do ruchu odbywającego się poza drogami publicznymi, jeżeli jest to konieczne dla uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa uczestników tego ruchu.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) droga — wydzielony pas terenu składający się z jezdni, pobocza, chodnika, drogi (ścieżki) dla pieszych lub drogi (ścieżki) dla rowerów, łącznie z torowiskiem pojazdów szynowych znajdującym się w obrębie tego pasa, przeznaczony do ruchu lub postoju pojazdów, ruchu pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt,
- 2) droga twarda — drogę z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej, brukownicowej, tłuczniowej lub żwirowej oraz z płyt betonowych lub kamienno-betonowych, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m; inne drogi są drogami gruntowymi,

- 3) autostrada — drogę dwujezdniową, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi, na której nie dopuszcza się ruchu poprzecznego, przeznaczoną tylko do ruchu pojazdów samochodowych, które na równej, poziomej jezdni mogą rozwinąć prędkość co najmniej 40 km/h, w tym również w razie ciągnięcia przyczep,
- 4) droga ekspresowa — drogę dwu- lub jednojezdniową, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi, na której skrzyżowania występują wyjątkowo, przeznaczoną tylko do ruchu pojazdów samochodowych,
- 5) droga (ścieżka) dla rowerów — drogę przeznaczoną do ruchu rowerów, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi,
- 6) jezdnia — część drogi przeznaczoną do ruchu pojazdów,
- 7) pas ruchu — każdy z podłużnych pasów jezdni wystarczający do ruchu jednego rzędu pojazdów wielośladowych, oznaczony lub nie oznaczony znakami drogowymi,
- 8) pobocze — część drogi przyległą do jezdni, która może być przeznaczona do ruchu pieszych lub niektórych pojazdów, postoju pojazdów, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt,
- 9) chodnik — część drogi przeznaczoną do ruchu pieszych,

- 10) skrzyżowanie — przecięcie się w jednym poziomie dróg mających jezdnię, ich połączenie lub rozwidlenie, łącznie z powierzchniami utworzonymi przez takie przecięcia, połączenia lub rozwidlenia; określenie to nie dotyczy przecięcia, połączenia lub rozwidlenia drogi twardej z drogą gruntową lub stanowiącą dojazd do obiektu znajdującego się przy drodze,
- 11) przejście dla pieszych — powierzchnię jezdni lub torowiska przeznaczoną do przechodzenia przez pieszych, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi,
- 12) przejazd dla rowerzystów — powierzchnię jezdni lub torowiska przeznaczoną do przejeżdżania przez rowerzystów, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi,
- 13) przystanek — miejsce zatrzymywania się pojazdów transportu publicznego, oznaczone odpowiednimi znakami drogowymi,
- 14) tunel — budowlę na drodze, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi,
- 15) obszar zabudowany — obszar oznaczony odpowiednimi znakami drogowymi,
- 16) strefa zamieszkania — obszar obejmujący drogi publiczne lub inne drogi, na którym obowiązują szczególne zasady ruchu drogowego, a wjazdy i wyjazdy oznaczone są odpowiednimi znakami drogowymi,
- 17) uczestnik ruchu — pieszego, kierującego, a także inne osoby przebywające w pojeździe lub na pojeździe znajdującym się na drodze,
- 18) pieszy — osobę znajdującą się poza pojazdem na drodze i nie wykonującą na niej robót lub czynności przewidzianych odrębnymi przepisami; za pieszego uważa się również osobę prowadzącą, ciągnącą lub pchającą rower, motorower, motocykl, wózek dziecięcy, podręczny lub inwalidzki, osobę poruszającą się w wózku inwalidzkim, a także osobę w wieku do 10 lat kierującą rowerem pod opieką osoby dorosłej,
- 19) kolumna pieszych — zorganizowaną grupę pieszych prowadzoną przez kierownika lub dowódcę,
- 20) kierujący — osobę, która kieruje pojazdem lub zespołem pojazdów, a także osobę, która prowadzi kolumnę pieszych, jedzie wierzchem albo pędzi zwierzęta pojedynczo lub w stadzie,
- 21) kierowca — osobę uprawnioną do kierowania pojazdem silnikowym,
- 22) szczególna ostrożność — ostrożność polegająca na zwiększeniu uwagi i dostosowaniu zachowania uczestnika ruchu do warunków i sytuacji zmieniających się na drodze, w stopniu umożliwiającym odpowiednio szybkie reagowanie,
- 23) ustąpienie pierwszeństwa przez kierującego pojazdem lub pieszego — powstrzymanie się od ruchu, jeżeli ruch mógłby zmusić kierującego innym pojazdem do zmiany kierunku lub pasa ruchu albo istotnej zmiany prędkości jazdy, a pieszego — do zatrzymania się, zwolnienia lub przyspieszenia kroku,
- 24) ruch kierowany — ruch otwierany i zamykany za pomocą sygnalizacji świetlnej albo przez uprawnioną osobę,
- 25) niedostateczna widoczność — widoczność występująca od zmierzchu do świtu, a także w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza od świtu do zmierzchu,
- 26) wymijanie — przejeżdżanie (przechodzenie) obok pojazdu lub uczestnika ruchu poruszającego się w przeciwnym kierunku,
- 27) omijanie — przejeżdżanie (przechodzenie) obok nie poruszającego się pojazdu, uczestnika ruchu lub przeszkody,
- 28) wyprzedzanie — przejeżdżanie (przechodzenie) obok pojazdu lub uczestnika ruchu poruszającego się w tym samym kierunku,
- 29) zatrzymanie pojazdu — unieruchomienie pojazdu nie wynikające z warunków lub przepisów ruchu drogowego, trwające nie dłużej niż 1 minutę, oraz każde unieruchomienie pojazdu wynikające z tych warunków lub przepisów,
- 30) postój pojazdu — unieruchomienie pojazdu nie wynikające z warunków lub przepisów ruchu drogowego, trwające dłużej niż 1 minutę,
- 31) pojazd — środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszynę lub urządzenie do tego przystosowane,
- 32) pojazd silnikowy — pojazd wyposażony w silnik, z wyjątkiem motoroweru i pojazdu szynowego,
- 33) pojazd samochodowy — pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia jazdę z prędkością przekraczającą 25 km/h; określenie to nie obejmuje ciągnika rolniczego,
- 34) pojazd wolnobieżny — pojazd silnikowy, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 25 km/h, z wyłączeniem ciągnika rolniczego,
- 35) pojazd członowy — zespół pojazdów składający się z pojazdu silnikowego złączonego z naczepą,
- 36) pojazd specjalny — pojazd samochodowy lub przyczepę, konstrukcyjnie nie przeznaczone do przewozu osób lub ładunków,
- 37) pojazd używany do celów specjalnych — pojazd samochodowy przystosowany w sposób szczególny do przewozu osób lub ładunków, używany przez Siły Zbrojne, Policję, Urząd Ochrony Państwa, Straż Graniczną, straż pożarną i Służbę Więzienną,
- 38) pojazd uprzywilejowany — pojazd wysyłający sygnały świetlne w postaci niebieskich świateł bły-

- skowych i jednocześnie sygnały dźwiękowe o zmiennym tonie, jadący z włączonymi światłami mijania lub drogowymi; określenie to obejmuje również pojazdy jadące w kolumnie, na której początku i na końcu znajdują się pojazdy uprzywilejowane wysyłające dodatkowo sygnały świetlne w postaci czerwonego światła błyskowego,
- 39) pojazd zabytkowy — pojazd, który na podstawie odrębnych przepisów został wpisany do rejestru zabytków lub ujęty w centralnej ewidencji dóbr kultury,
- 40) samochód osobowy — pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą oraz ich bagażu,
- 41) autobus — pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą,
- 42) samochód ciężarowy — pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu ładunków; określenie to obejmuje również samochód ciężarowo-osobowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu ładunków i osób w liczbie od 4 do 9 łącznie z kierowcą,
- 43) taksówka — pojazd samochodowy odpowiednio wyposażony i oznaczony, przeznaczony do przewozu za ustaloną na podstawie taksometru opłatą:
- a) osób w liczbie nie większej niż 9 łącznie z kierowcą oraz ich bagażu podręcznego (taksówka osobowa),
 - b) ładunków o masie nie przekraczającej 2,5 t (taksówka bagażowa),
- 44) ciągnik rolniczy — pojazd silnikowy skonstruowany do używania łącznie ze sprzętem do prac rolnych, leśnych lub ogrodniczych; ciągnik taki może być również przystosowany do ciągnięcia przyczep oraz do prac ziemnych,
- 45) motocykl — pojazd samochodowy jednośladowy lub z bocznym wózkiem — wielośladowy,
- 46) motorower — pojazd jednośladowy lub dwuśladowy zaopatrzony w silnik spalinowy o pojemności skokowej nie przekraczającej 50 cm³, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 45 km/h,
- 47) rower — pojazd jednośladowy lub wielośladowy poruszany siłą mięśni osoby jadącej tym pojazdem,
- 48) wózek inwalidzki — pojazd konstrukcyjnie przeznaczony do poruszania się osoby niepełnosprawnej, napędzany siłą mięśni lub za pomocą silnika, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do prędkości pieszego,
- 49) zespół pojazdów — pojazdy złączone ze sobą w celu poruszania się po drodze jako całość; nie dotyczy to pojazdów złączonych w celu holowania,
- 50) przyczepa — pojazd bez silnika, przystosowany do łączenia go z innym pojazdem,
- 51) przyczepa lekka — przyczepę, której dopuszczalna masa całkowita nie przekracza 750 kg,
- 52) naczepa — przyczepę, której część spoczywa na pojeździe silnikowym i obciąża ten pojazd,
- 53) masa własna — masę pojazdu z jego normalnym wyposażeniem, paliwem, olejami, smarami i cieczami w ilościach nominalnych, bez kierującego,
- 54) dopuszczalna masa całkowita — sumę masy własnej i dopuszczalnej ładowności,
- 55) rzeczywista masa całkowita — masę pojazdu łącznie z masą znajdujących się na nim rzeczy i osób,
- 56) dopuszczalna ładowność — największą masę ładunku i osób, jaką może przewozić pojazd po drodze,
- 57) nacisk osi — sumę nacisków, jaką na drogę wywierają koła znajdujące się na jednej osi.

DZIAŁ II

Ruch drogowy

Rozdział 1

Zasady ogólne

Art. 3. 1. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani zachować ostrożność albo gdy ustawa tego wymaga — szczególną ostrożność, unikać wszelkiego działania, które mogłoby spowodować zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego, ruch ten utrudnić albo w związku z ruchem zakłócić spokój lub porządek publiczny oraz narazić kogokolwiek na szkodę. Przez działanie rozumie się również zaniechanie.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do osoby znajdującej się w pobliżu drogi, jeżeli jej zachowanie mogłoby pociągnąć za sobą skutki, o których mowa w tym przepisie.

3. Jeżeli uczestnik ruchu lub inna osoba spowodowała jednak zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, jest obowiązana przedsięwziąć niezbędne środki w celu niezwłocznego usunięcia zagrożenia, a gdyby nie mogła tego uczynić, powinna o zagrożeniu uprzedzić innych uczestników ruchu.

Art. 4. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze mają prawo liczyć, że inni uczestnicy tego ruchu przestrzegają przepisów ruchu drogowego, chyba że okoliczności wskazują na możliwość odmiennego ich zachowania.

Art. 5. 1. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani stosować się do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli, sygnałów świetlnych oraz znaków drogowych, nawet wówczas, gdy z przepisów ustawy wynika inny sposób zachowania niż nakazany przez te osoby, sygnały świetlne lub znaki drogowe.

2. Polecenia i sygnały dawane przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli mają pierwszeństwo przed sygnałami świetlnymi i znakami drogowymi.

3. Sygnały świetlne mają pierwszeństwo przed znakami drogowymi regulującymi pierwszeństwo przejazdu.

Art. 6. 1. Polecenia lub sygnały może dawać uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze:

- 1) policjant,
- 2) żołnierz wojskowego organu porządkowego, zabezpieczający przemarsz lub przejazd kolumny wojskowej albo w razie akcji związanej z ratowaniem życia lub mienia,
- 3) żołnierz Straży Granicznej w strefie nadgranicznej,
- 4) pracownik kolejowy na przejeździe kolejowym,
- 5) pracownik zarządu drogi lub inna osoba wykonująca roboty na drodze na zlecenie lub za zgodą zarządu drogi,
- 6) osoba nadzorująca bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię, w wyznaczonym miejscu.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1 i ust. 4 pkt 2, powinny być łatwo rozpoznawalne i widoczne z dostatecznej odległości, zarówno w dzień, jak i w nocy.

3. Przepis ust. 2, w zakresie wymogu łatwej rozpoznawalności, dotyczy osoby wymienionej w ust. 1 pkt 1 tylko poza obszarem zabudowanym.

4. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej:

- 1) określi, w drodze rozporządzenia, organizację i sposób kierowania ruchem drogowym,
- 2) może upoważnić, w drodze rozporządzenia, inne osoby do wykonywania czynności, o których mowa w ust. 1, oraz określić okoliczności, szczegółowe warunki i sposób wykonywania tych czynności.

Art. 7. 1. Znaki i sygnały drogowe wyrażają ostrzeżenia, zakazy, nakazy lub informacje.

2. Ministrowie Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określają, w drodze rozporządzenia, znaki i sygnały obowiązujące w ruchu drogowym, ich znaczenie i zakres obowiązywania.

3. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze zarządzenia, szczegółowe warunki techniczne dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego, a także warunki ich umieszczania na drogach.

Art. 8. Osoba niepełnosprawna, posiadająca wymagane uprawnienie do kierowania pojazdem, może nie stosować się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju, w zakresie określonym przepisami, o których mowa w art. 7 ust. 2. Przepis ten stosuje się również do kierowcy przewożącego osobę niepełnosprawną mającą trudności w poruszaniu się.

Art. 9. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani ułatwić przejazd pojazdu uprzywilejowanego, w szczególności przez niezwłoczne usunięcie się z jego drogi, a w razie potrzeby zatrzymanie się.

Art. 10. 1. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej sprawuje nadzór nad zarządzaniem ruchem na drogach publicznych oraz zarządza ruchem na autostradach i drogach ekspresowych.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji może przekazać, w drodze rozporządzenia, kompetencje w zakresie zarządzania ruchem na autostradach i drogach ekspresowych wojewodzie lub państwowej jednostce organizacyjnej.

3. Wojewoda zarządza ruchem na drogach publicznych innych niż określone w ust. 1.

4. Zarządzanie ruchem na drogach w strefie zamieszkania, z wyjątkiem dróg publicznych, należy do podmiotów zarządzających tymi drogami.

5. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji może w uzasadnionych przypadkach wprowadzić, w drodze rozporządzenia, okresowe ograniczenia ruchu pojazdów na drogach lub zakazy ruchu niektórych ich rodzajów.

6. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej, w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki zarządzania ruchem na drogach.

Rozdział 2

Ruch pieszych

Art. 11. 1. Pieszy jest obowiązany korzystać z chodnika lub drogi (ścieżki) dla pieszych, a w razie ich braku — z pobocza. Jeżeli nie ma pobocza lub czasowo nie można z niego korzystać, pieszy może korzystać z jezdni, pod warunkiem zajmowania miejsca jak najbliższej jej krawędzi i ustępowania pierwszeństwa nadjeżdżającemu pojazdowi.

2. Pieszy idący po poboczu lub jezdni jest obowiązany iść lewą stroną drogi.

3. Piesi idący jezdnią są obowiązani iść jeden za drugim. Na drodze o małym ruchu, w warunkach dobrej widoczności, dwóch pieszych może iść obok siebie.

4. Korzystanie przez pieszego z drogi (ścieżki) dla rowerów jest dozwolone tylko w razie braku chodnika lub pobocza albo niemożności korzystania z nich. Pieszy, z wyjątkiem osoby niepełnosprawnej, korzystając z tej drogi jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa rowerowi.

5. Przepisów ust. 1—4 nie stosuje się w strefie zamieszkania. W strefie tej pieszy korzysta z całej szerokości drogi i ma pierwszeństwo przed pojazdem.

Art. 12. 1. Kolumna pieszych, z wyjątkiem pieszych w wieku do 10 lat, może się poruszać tylko prawą stroną jezdni.

2. Do kolumny pieszych w wieku do 10 lat stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 ust. 1 i 2.

3. Liczba pieszych idących jezdnią w kolumnie obok siebie nie może przekraczać 4, a w kolumnie wojskowej — 6, pod warunkiem że kolumna nie zajmuje więcej niż połowy szerokości jezdni.

4. Piesi w wieku do 10 lat mogą iść w kolumnie tylko dwójkami pod nadzorem co najmniej jednej osoby pełnoletniej.

5. Długość kolumny pieszych nie może przekraczać 50 m. Odległość między kolumnami nie może być mniejsza niż 100 m.

6. Jeżeli przemarsz kolumny pieszych odbywa się w warunkach niedostatecznej widoczności:

- 1) pierwszy i ostatni z idących z lewej strony są obowiązani nieść latarki:
 - a) pierwszy — ze światłem białym, skierowanym do przodu,
 - b) ostatni — ze światłem czerwonym, skierowanym do tyłu,
- 2) w kolumnie o długości przekraczającej 20 m idący po lewej stronie z przodu i z tyłu są obowiązani używać elementów odbłaskowych odpowiadających właściwym warunkom technicznym, a ponadto idący po lewej stronie są obowiązani nieść dodatkowe latarki ze światłem białym, rozmieszczone w taki sposób, aby odległość między nimi nie przekraczała 10 m,
- 3) światło latarek powinno być widoczne z odległości co najmniej 150 m.

7. Zabrania się:

- 1) ruchu po jezdni kolumny pieszych w czasie mgły; zakaz ten nie dotyczy kolumny wojskowej lub policyjnej,
- 2) ruchu po jezdni kolumny pieszych w wieku do 10 lat w warunkach niedostatecznej widoczności,
- 3) prowadzenia po jezdni kolumny pieszych przez osobę w wieku poniżej 18 lat.

Art. 13. 1. Pieszy, przechodząc przez jezdnię lub torowisko, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, korzystać z przejścia dla pieszych. Pieszy znajdujący się na tym przejściu ma pierwszeństwo przed pojazdem.

2. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych jest dozwolone, gdy odległość od przejścia przekracza 100 m. Jeżeli jednak skrzyżowanie znajduje się w odległości mniejszej niż 100 m od wyznaczonego przejścia, przechodzenie jest dozwolone również na tym skrzyżowaniu.

3. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych, o którym mowa w ust. 2, jest dozwolone tylko pod warunkiem, że nie spowoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub utrudnienia ruchu pojazdów. Pieszy jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pojazdowi i do przeciwległej krawędzi jezdni iść drogą najkrótszą, prostopadle do osi jezdni.

4. Jeżeli na drodze znajduje się przejście nadziemne lub podziemne dla pieszych, pieszy jest obowiązany korzystać z niego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

5. Na obszarze zabudowanym, na drodze dwujezdniowej lub po której kursują tramwaje po torowisku wyodrębnionym z jezdni, pieszy przechodząc przez jezdnię lub torowisko jest obowiązany korzystać tylko z przejścia dla pieszych.

6. Przechodzenie przez torowisko wyodrębnione z jezdni jest dozwolone tylko w miejscu do tego przeznaczonym.

7. Jeżeli wysepka dla pasażerów na przystanku komunikacji publicznej łączy się z przejściem dla pieszych, przechodzenie do i z przystanku jest dozwolone tylko po tym przejściu.

8. Jeżeli przejście dla pieszych wyznaczone jest na drodze dwujezdniowej, przejście na każdej jezdni uważa się za przejście odrębne. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przejścia dla pieszych w miejscu, w którym ruch pojazdów jest rozdzielony wysepką lub za pomocą innych urządzeń na jezdni.

Art. 14. Zabrania się:

- 1) wchodzenia na jezdnię:
 - a) bezpośrednio przed jadącym pojazdem, w tym również na przejściu dla pieszych,
 - b) spoza pojazdu lub innej przeszkody ograniczającej widoczność drogi,
- 2) przechodzenia przez jezdnię w miejscu o ograniczonej widoczności drogi,
- 3) zwalniania kroku lub zatrzymywania się bez uzasadnionej potrzeby podczas przechodzenia przez jezdnię lub torowisko,
- 4) przebiegania przez jezdnię,
- 5) chodzenia po torowisku,

- 6) wchodzenia na torowisko, gdy zapory lub półzapory są opuszczone lub opuszczanie ich rozpoczęto,
- 7) przechodzenia przez jezdnię w miejscu, w którym urządzenie zabezpieczające lub przeszkoda oddzielają drogę (ścieżkę) dla pieszych albo chodnik od jezdni, bez względu na to, po której stronie jezdni one się znajdują.

Art. 15. Przepisów art. 11—14 nie stosuje się w razie zamknięcia ruchu pojazdów na drodze.

Rozdział 3

Ruch pojazdów

Oddział 1

Zasady ogólne

Art. 16. 1. Kierującego pojazdem obowiązuje ruch prawostronny.

2. Kierujący pojazdem, korzystając z drogi dwujezdniowej, jest obowiązany jechać po prawej jezdni; do jezdni tych nie wlicza się jezdni przeznaczonej do dojazdu do nieruchomości położonej przy drodze.

3. Kierujący pojazdem, korzystając z jezdni dwukierunkowej co najmniej o czterech pasach ruchu, jest obowiązany zajmować pas ruchu znajdujący się na prawej połowie jezdni.

4. Kierujący pojazdem jest obowiązany jechać możliwie blisko prawej krawędzi jezdni. Jeżeli pasy ruchu na jezdni są wyznaczone, nie może zajmować więcej niż jednego pasa.

5. Kierujący pojazdem zaprzęgowym, rowerem, wózkiem ręcznym oraz osoba prowadząca pojazd napędzany silnikiem, idąca obok takiego pojazdu, są obowiązani poruszać się po poboczu, chyba że nie nadaje się ono do jazdy lub ruch pojazdu utrudniałby ruch pieszych.

6. Jeżeli tory pojazdów szynowych znajdują się w jezdni, kierujący pojazdem znajdującym się na części jezdni, po której jeżdżą pojazdy szynowe, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa nadjeżdżającemu pojazdowi szynowemu.

Oddział 2

Włączanie się do ruchu

Art. 17. 1. Włączanie się do ruchu następuje przy rozpoczynaniu jazdy po postoju lub zatrzymaniu się nie wynikającym z warunków lub przepisów ruchu drogowego oraz przy wjeżdżaniu:

- 1) na drogę z nieruchomości, z obiektu przydrożnego lub dojazdu do takiego obiektu, z drogi nie będącej drogą publiczną oraz ze strefy zamieszkania,
- 2) na drogę z pola lub na drogę twardą z drogi gruntowej,

3) na jezdnię z pobocza lub innej części drogi, z pasa ruchu dla pojazdów powolnych lub z drogi (ścieżki) dla rowerów,

4) pojazdem szynowym — na drogę z zajezdni lub na jezdnię z pętli.

2. Kierujący pojazdem, włączając się do ruchu, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz ustąpić pierwszeństwa innemu pojazdowi lub uczestnikowi ruchu.

Art. 18. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do oznaczonego przystanku autobusowego (trolejbusowego) na obszarze zabudowanym, jest obowiązany zmniejszyć prędkość, a w razie potrzeby zatrzymać się, aby umożliwić kierującemu autobusem (trolejbusem) włączenie się do ruchu, jeżeli kierujący takim pojazdem sygnalizuje kierunkowskazem zamiar zmiany pasa ruchu lub wjechania z zatoki na jezdnię.

2. Kierujący autobusem (trolejbusem), o którym mowa w ust. 1, może wjechać na sąsiedni pas ruchu lub na jezdnię dopiero po upewnieniu się, że nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Oddział 3

Prędkość i hamowanie

Art. 19. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany jechać z prędkością zapewniającą panowanie nad pojazdem, z uwzględnieniem warunków, w jakich ruch się odbywa, a w szczególności: rzeźby terenu, stanu i widoczności drogi, stanu i ładunku pojazdu, warunków atmosferycznych i natężenia ruchu.

2. Kierujący pojazdem jest obowiązany:

- 1) jechać z prędkością nie utrudniającą jazdy innym kierującym,
- 2) hamować w sposób nie powodujący zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub jego utrudnienia,
- 3) utrzymywać odstęp niezbędny do uniknięcia zderzenia w razie hamowania lub zatrzymania się poprzedzającego pojazdu.

3. Poza obszarem zabudowanym, na jezdniach dwukierunkowych o dwóch pasach ruchu, kierujący pojazdem objętym indywidualnym ograniczeniem prędkości albo pojazdem lub zespołem pojazdów o długości przekraczającej 7 m jest obowiązany utrzymywać taki odstęp od pojazdu silnikowego znajdującego się przed nim, aby inne wyprzedzające pojazdy mogły bezpiecznie wjechać w lukę utrzymywaną między tymi pojazdami. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli kierujący pojazdem przystępuje do wyprzedzania lub gdy wyprzedzanie jest zabronione.

Art. 20. 1. Prędkość dopuszczalna pojazdu lub zespołu pojazdów na obszarze zabudowanym wynosi 60 km/h, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Prędkość dopuszczalna pojazdu lub zespołu pojazdów w strefie zamieszkania wynosi 20 km/h.

3. Prędkość dopuszczalna poza obszarem zabudowanym, z zastrzeżeniem ust. 4 i 5, wynosi w przypadku:

1) samochodu osobowego, motocykla lub samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t:

a) na autostradzie — 130 km/h,

b) na drodze ekspresowej dwujezdniowej — 110 km/h,

c) na drodze ekspresowej jednojezdniowej oraz na drodze dwujezdniowej co najmniej o dwóch pasach przeznaczonych dla każdego kierunku ruchu — 100 km/h,

d) na pozostałych drogach — 90 km/h,

2) zespołu pojazdów lub pojazdu nie wymienionego w pkt 1:

a) na autostradzie, drodze ekspresowej lub drodze dwujezdniowej co najmniej o dwóch pasach przeznaczonych dla każdego kierunku ruchu — 80 km/h,

b) na pozostałych drogach — 70 km/h.

4. Dopuszczalna prędkość autobusu spełniającego dodatkowe warunki techniczne określone w przepisach, o których mowa w art. 66 ust. 5, na autostradzie i drodze ekspresowej wynosi 100 km/h.

5. Prędkość dopuszczalna pojazdu przewożącego materiały niebezpieczne, oznakowanego odpowiednimi tablicami, poza obszarem zabudowanym wynosi:

1) na autostradzie, drodze ekspresowej lub drodze dwujezdniowej co najmniej o dwóch pasach przeznaczonych dla każdego kierunku ruchu — 80 km/h,

2) na pozostałych drogach — 70 km/h.

6. Prędkość dopuszczalna niektórych pojazdów, z zastrzeżeniem ust. 2, wynosi:

1) ciągnika rolniczego (również z przyczepą) — 30 km/h,

2) pojazdu z urządzeniem wystającym do przodu więcej niż 1,5 m od siedzenia dla kierującego — 30 km/h na obszarze zabudowanym i 60 km/h poza obszarem zabudowanym,

3) motocykla (również z przyczepą) i motoroweru, którymi przewozi się dziecko w wieku do 7 lat — 40 km/h.

Art. 21. 1. Organ zarządzający ruchem na drogach może zmniejszyć lub zwiększyć, za pomocą znaków drogowych, prędkość dopuszczalną pojazdów obowiązującą na obszarze zabudowanym.

2. Prędkość dopuszczalna, o której mowa w ust. 1, może być:

1) zmniejszona — jeżeli warunki bezpieczeństwa ruchu na drodze lub jej odcinku za tym przemawiają,

2) zwiększona — jeżeli warunki ruchu na drodze lub jej odcinku zapewniają zachowanie bezpieczeństwa ruchu.

3. Organ zarządzający ruchem na drogach może zmniejszyć, za pomocą znaków drogowych, prędkość dopuszczalną pojazdów obowiązującą poza obszarem zabudowanym, jeżeli warunki bezpieczeństwa ruchu na drodze lub jej odcinku za tym przemawiają.

4. Organ rejestrujący pojazd może ustalić dla indywidualnego pojazdu dopuszczalną prędkość niższą niż określona w art. 20, jeżeli jest to uzasadnione konstrukcją lub stanem technicznym pojazdu. Ograniczenie prędkości należy uwidocznnić na znaku umieszczonym z tyłu pojazdu.

Oddział 4

Zmiana kierunku jazdy lub pasa ruchu

Art. 22. 1. Kierujący pojazdem może zmienić kierunek jazdy lub zajmowany pas ruchu tylko z zachowaniem szczególnej ostrożności.

2. Kierujący pojazdem jest obowiązany zbliżyć się:

1) do prawej krawędzi jezdni — jeżeli zamierza skrócić w prawo,

2) do środka jezdni lub na jezdni o ruchu jednokierunkowym do lewej jej krawędzi — jeżeli zamierza skrócić w lewo.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli wymiary pojazdu uniemożliwiają skrócenie zgodnie z zasadą określoną w tym przepisie lub dopuszczalna jest jazda wyłącznie w jednym kierunku.

4. Kierujący pojazdem, zmieniając poza skrzyżowaniem zajmowany pas ruchu, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pojazdowi jadącemu po pasie ruchu, na który zamierza wjechać, oraz wjeżdżającemu na ten pas z prawej strony.

5. Kierujący pojazdem jest obowiązany zawczasu i wyraźnie sygnalizować zamiar zmiany kierunku jazdy lub pasa ruchu oraz zaprzestać sygnalizowania niezwłocznie po wykonaniu manewru.

6. Zabrania się zawracania:

1) w tunelu, na moście, wiadukcie lub drodze jednokierunkowej,

2) na autostradzie,

3) na drodze ekspresowej, z wyjątkiem skrzyżowania lub miejsca do tego przeznaczonego,

4) w warunkach, w których mogłoby to zagrozić bezpieczeństwu ruchu na drodze lub ruch ten utrudnić.

Oddział 5

Wymijanie, omijanie i cofanie

Art. 23. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany:

- 1) przy wymijaniu zachować bezpieczny odstęp od wymijanego pojazdu lub uczestnika ruchu, a w razie potrzeby zjechać na prawo i zmniejszyć prędkość lub zatrzymać się,
- 2) przy omijaniu zachować bezpieczny odstęp od omijanego pojazdu, uczestnika ruchu lub przeszkody, a w razie potrzeby zmniejszyć prędkość; omijanie pojazdu sygnalizującego zamiar skręcenia w lewo może odbywać się tylko z jego prawej strony,
- 3) przy cofaniu ustąpić pierwszeństwa innemu pojazdowi lub uczestnikowi ruchu i zachować szczególną ostrożność, a w szczególności:
 - a) sprawdzić, czy wykonywany manewr nie spowoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub jego utrudnienia,
 - b) upewnić się, czy za pojazdem nie znajduje się przeszkoda; w razie trudności w osobistym upewnieniu się kierujący jest obowiązany zapewnić sobie pomoc innej osoby.

2. Zabrania się cofania pojazdem w tunelu, na moście, wiadukcie, autostradzie lub drodze ekspresowej.

Oddział 6

Wyprzedzanie

Art. 24. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany przed wyprzedzaniem upewnić się w szczególności, czy:

- 1) ma odpowiednią widoczność i dostateczne miejsce do wyprzedzania bez utrudnienia komukolwiek ruchu,
- 2) kierujący, jadący za nim, nie rozpoczął wyprzedzania,
- 3) kierujący, jadący przed nim na tym samym pasie ruchu, nie zasygnalizował zamiaru wyprzedzania innego pojazdu, zmiany kierunku jazdy lub zmiany pasa ruchu.

2. Kierujący pojazdem jest obowiązany przy wyprzedzaniu zachować szczególną ostrożność, a zwłaszcza bezpieczny odstęp od wyprzedzanego pojazdu lub uczestnika ruchu. W razie wyprzedzania pojazdu jednośladowego lub kolumny pieszych odstęp ten nie może być mniejszy niż 1 m.

3. Kierujący pojazdem jest obowiązany przy wyprzedzaniu przejeżdżać z lewej strony wyprzedzanego pojazdu, z zastrzeżeniem ust. 4, 5 i 10.

4. Pojazd szynowy może być wyprzedzany tylko z prawej strony, chyba że położenie torów uniemożli-

wia takie wyprzedzanie lub wyprzedzanie odbywa się na jezdni jednokierunkowej.

5. Wyprzedzanie pojazdu lub uczestnika ruchu, który sygnalizuje zamiar skręcenia w lewo, może odbywać się tylko z jego prawej strony.

6. Kierującemu pojazdem wyprzedzanym zabrania się w czasie wyprzedzania i bezpośrednio po nim zwiększania prędkości. Kierujący pojazdem wolnobieżnym, ciągnikiem rolniczym lub pojazdem bez silnika jest obowiązany zjechać jak najbardziej na prawo i — w razie potrzeby — zatrzymać się w celu ułatwienia wyprzedzania.

7. Zabrania się wyprzedzania pojazdu silnikowego jadącego po jezdni:

- 1) przy dojeżdżaniu do wierzchołka wzniesienia,
- 2) na zakręcie oznaczonym znakami ostrzegawczymi,
- 3) na skrzyżowaniu, z wyjątkiem skrzyżowania o ruchu okrężnym lub na którym ruch jest kierowany.

8. Dopuszcza się wyprzedzanie w miejscach, o których mowa w ust. 7 pkt 1 i 2, na jezdni:

- 1) jednokierunkowej,
- 2) dwukierunkowej na odcinku z wyznaczonymi pasami ruchu, pod warunkiem że kierujący nie wjeżdża na część jezdni przeznaczoną do ruchu w kierunku przeciwnym — w miejscu, gdzie jest to zabronione znakami na jezdni.

9. Dopuszcza się wyprzedzanie w miejscu, o którym mowa w ust. 7 pkt 3, pojazdu sygnalizującego zamiar skręcenia, pod warunkiem że kierujący nie wjeżdża na część jezdni przeznaczoną do ruchu w kierunku przeciwnym.

10. Dopuszcza się wyprzedzanie z prawej strony na odcinku drogi z wyznaczonymi pasami ruchu, przy zachowaniu warunków określonych w ust. 1 i 7:

- 1) na jezdni jednokierunkowej,
- 2) na jezdni dwukierunkowej, jeżeli co najmniej dwa pasy ruchu na obszarze zabudowanym lub trzy pasy ruchu poza obszarem zabudowanym przeznaczone są do jazdy w tym samym kierunku.

11. Zabrania się wyprzedzania pojazdu uprzywilejowanego na obszarze zabudowanym.

Oddział 7

Przecinanie się kierunków ruchu

Art. 25. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do skrzyżowania, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustąpić pierwszeństwa pojazdowi nadjeżdżającemu z prawej strony, a jeżeli skręca w lewo — także jadącemu z kierunku przeciwnego na wprost lub skręcającemu w prawo.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do pojazdu szynowego, który ma pierwszeństwo w stosunku do innych pojazdów, bez względu na to, z której strony nadjeżdża.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również w razie przecinania się kierunków ruchu poza skrzyżowaniem.

4. Kierującemu pojazdem zabrania się:

- 1) wjeżdżania na skrzyżowanie, jeżeli na skrzyżowaniu lub za nim nie ma miejsca do kontynuowania jazdy,
- 2) rozdzielania kolumny pieszych.

Art. 26. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejścia dla pieszych, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność i ustąpić pierwszeństwa pieszemu znajdującemu się na przejściu.

2. Kierujący pojazdem, który skręca w drogę poprzeczną, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pieszemu przechodzącemu na skrzyżowaniu przez jezdnię drogi, na którą wjeżdża.

3. Kierującemu pojazdem zabrania się:

- 1) wyprzedzania pojazdu na przejściu dla pieszych i bezpośrednio przed nim, z wyjątkiem przejścia, na którym ruch jest kierowany,
- 2) omijania pojazdu, który jechał w tym samym kierunku, lecz zatrzymał się w celu ustąpienia pierwszeństwa pieszemu,
- 3) jazdy wzdłuż po chodniku lub przejściu dla pieszych.

4. Kierujący pojazdem, przejeżdżając przez chodnik lub drogę (ścieżkę) dla pieszych, jest obowiązany jechać powoli i ustąpić pierwszeństwa pieszemu.

5. Przepis ust. 4 stosuje się odpowiednio podczas jazdy po placu, na którym ze względu na brak wyodrębnienia jezdni i chodników ruch pieszych i pojazdów odbywa się po tej samej powierzchni.

6. Kierujący pojazdem jest obowiązany zachować szczególną ostrożność przy przejeżdżaniu obok oznaczonego przystanku tramwajowego nie znajdującego się przy chodniku. Jeżeli przystanek nie jest wyposażony w wysepkę dla pasażerów, a na przystanek wjeżdża tramwaj lub stoi na nim, kierujący jest obowiązany zatrzymać pojazd w takim miejscu i na taki czas, aby zapewnić pieszemu swobodne dojście do tramwaju lub na chodnik. Przepisy te stosuje się odpowiednio przy ruchu innych pojazdów komunikacji publicznej.

7. W razie przechodzenia przez jezdnię osoby niepełnosprawnej, używającej specjalnego znaku, lub osoby o widocznej ograniczonej sprawności ruchowej, kierujący jest obowiązany zatrzymać pojazd w celu umożliwienia jej przejścia.

Art. 27. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejazdu dla rowerzystów, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa rowerowi znajdującemu się na przejeździe.

2. Kierujący pojazdem, który skręca w drogę poprzeczną, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa rowerowi jadącemu po drodze (ścieżce) dla rowerów, przebiegającej przez jezdnię drogi, na którą wjeżdża.

3. Kierujący pojazdem, przejeżdżając przez drogę (ścieżkę) dla rowerów poza jezdnią, jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa rowerowi.

4. Kierującemu pojazdem zabrania się wyprzedzania pojazdu na przejeździe dla rowerzystów i bezpośrednio przed nim, z wyjątkiem przejazdu, na którym ruch jest kierowany.

Art. 28. 1. Kierujący pojazdem, zbliżając się do przejazdu kolejowego oraz przejeżdżając przez przejazd, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność. Przed wjechaniem na tory jest on obowiązany upewnić się, czy nie zbliża się pojazd szynowy, oraz przedsięwziąć odpowiednie środki ostrożności, zwłaszcza jeżeli wskutek mgły lub z innych powodów przejrzystość powietrza jest zmniejszona.

2. Kierujący jest obowiązany prowadzić pojazd z taką prędkością, aby mógł go zatrzymać w bezpiecznym miejscu, gdy nadjeżdża pojazd szynowy lub gdy urządzenie zabezpieczające albo dawany sygnał zabrania wjazdu na przejazd.

3. Kierującemu pojazdem zabrania się:

- 1) objeżdżania opuszczonych zapór lub półzapór oraz wjeżdżania na przejazd, jeżeli opuszczanie ich zostało rozpoczęte lub podnoszenie nie zostało zakończone,
- 2) wjeżdżania na przejazd, jeżeli po drugiej stronie przejazdu nie ma miejsca do kontynuowania jazdy,
- 3) wyprzedzania pojazdu na przejeździe kolejowym i bezpośrednio przed nim,
- 4) omijania pojazdu oczekującego na otwarciu ruchu przez przejazd, jeżeli wymagałoby to wjechania na część jezdni przeznaczoną dla przeciwnego kierunku ruchu.

4. W razie unieruchomienia pojazdu na przejeździe kolejowym, kierujący jest obowiązany niezwłocznie usunąć go z przejazdu, a jeżeli nie jest to możliwe, ostrzec kierującego pojazdem szynowym o niebezpieczeństwie.

5. Kierujący pojazdem lub zespołem pojazdów o długości przekraczającej 10 m, który nie może rozwinać prędkości większej niż 6 km/h, przed wjazdem na przejazd kolejowy jest obowiązany upewnić się, czy w czasie potrzebnym na przejechanie przez ten przejazd nie nadjeżdża pojazd szynowy, lub uzgodnić czas tego przejazdu z dróznikiem kolejowym.

6. Przepisy ust. 1—4 stosuje się odpowiednio przy przejeżdżaniu przez tory tramwajowe; przepis ust. 3 pkt 3 nie dotyczy skrzyżowania lub przejazdu tramwajowego, na którym ruch jest kierowany.

Oddział 8

Ostrzeżenie oraz jazda w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza

Art. 29. 1. Kierujący pojazdem może używać sygnału dźwiękowego lub świetlnego, w razie gdy zachodzi konieczność ostrzeżenia o niebezpieczeństwie.

2. Zabrania się:

- 1) nadużywania sygnału dźwiękowego lub świetlnego,
- 2) używania sygnału dźwiękowego na obszarze zabudowanym, chyba że jest to konieczne w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem,
- 3) ostrzegania światłami drogowymi w warunkach, w których może to spowodować oślepienie innych kierujących.

Art. 30. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany zachować szczególną ostrożność w czasie jazdy w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza, spowodowanej mgłą, opadami atmosferycznymi lub innymi przyczynami, a ponadto:

- 1) kierujący pojazdem silnikowym jest obowiązany:
 - a) włączyć światła mijania lub przeciwmgłowe przednie albo oba te światła jednocześnie,
 - b) poza obszarem zabudowanym podczas mgły dawać krótkotrwałe sygnały dźwiękowe w czasie wyprzedzania lub omijania,
- 2) kierujący innym pojazdem niż pojazd, o którym mowa w pkt 1, jest obowiązany:
 - a) włączyć światła, w które pojazd jest wyposażony,
 - b) korzystać z pobocza drogi, a jeżeli nie jest to możliwe, jechać jak najbliżej krawędzi jezdni i nie wyprzedzać innego pojazdu.

2. Obowiązek używania świateł, o którym mowa w ust. 1, dotyczy kierującego pojazdem także podczas zatrzymania wynikającego z warunków lub przepisów ruchu drogowego.

3. Kierujący pojazdem może używać tylnych świateł przeciwmgłowych, jeżeli zmniejszona przejrzystość powietrza ogranicza widoczność na odległość mniejszą niż 50 m. W razie poprawy widoczności kierujący pojazdem jest obowiązany niezwłocznie wyłączyć te światła.

Oddział 9

Holowanie

Art. 31. 1. Kierujący może holować pojazd silnikowy tylko pod warunkiem, że:

- 1) prędkość pojazdu holującego nie przekracza 30 km/h na obszarze zabudowanym i 60 km/h poza tym obszarem,

- 2) pojazd holujący ma włączone światła mijania również w okresie dostatecznej widoczności,
- 3) w pojeździe holowanym znajduje się kierujący mający uprawnienie do kierowania tym pojazdem, chyba że pojazd jest holowany w sposób wykluczający potrzebę kierowania nim,
- 4) pojazd holowany jest połączony z pojazdem holującym w sposób wykluczający odłączenie się w czasie jazdy; nie dotyczy to holowania motocykla, który powinien być połączony z pojazdem holującym połączeniem giętkim w sposób umożliwiający łatwe odłączenie,
- 5) pojazd holowany, z wyjątkiem motocykla, jest oznaczony z tyłu po lewej stronie ostrzegawczym trójkątem odblaskowym, a w okresie niedostatecznej widoczności ma ponadto włączone światła pozycyjne; zamiast oznaczenia trójkątem odblaskowym pojazd holowany może wysyłać żółte sygnały błyskowe w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu,
- 6) w pojeździe holowanym na połączeniu sztywnym jest sprawny co najmniej jeden układ hamulców, a w pojeździe holowanym na połączeniu giętkim — dwa układy,
- 7) odległość między pojazdami wynosi nie więcej niż 3 m przy połączeniu sztywnym, a od 4 do 6 m przy połączeniu giętkim, przy czym połączenie jest oznakowane na przemian pasami białymi i czerwonymi albo zaopatrzone w chorągiewkę barwy żółtej lub czerwonej; przepisu tego nie stosuje się w razie holowania pojazdów jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrom Obrony Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji.

2. Zabrania się holowania:

- 1) pojazdu o niesprawnym układzie kierowniczym lub o niesprawnych hamulcach, chyba że sposób holowania wyklucza potrzebę ich użycia,
- 2) pojazdu za pomocą połączenia giętkiego, jeżeli w pojeździe tym działanie układu hamulcowego uzależnione jest od pracy silnika, a silnik jest unieruchomiony,
- 3) więcej niż jednego pojazdu, z wyjątkiem pojazdu członowego,
- 4) pojazdem z przyczepą (naczepą),
- 5) na autostradzie, z wyjątkiem holowania przez pojazdy przeznaczone do holowania do najbliższego wyjazdu lub miejsca obsługi podróżnych.

3. W razie holowania pojazdu w sposób wykluczający potrzebę kierowania nim lub użycia hamulców, rzeczywista masa całkowita pojazdu holowanego nie może przekraczać rzeczywistej masy całkowitej pojazdu holującego.

Oddział 10

Ruch pojazdów w kolumnie

Art. 32. 1. Liczba pojazdów jadących w zorganizowanej kolumnie nie może przekraczać:

- 1) samochodów osobowych, motorowerów lub motocykli — 10,
- 2) rowerów jednośladowych — 15,
- 3) pozostałych pojazdów — 5.

2. Odległość między jadącymi kolumnami nie może być mniejsza niż 500 m dla kolumn pojazdów samochodowych oraz 200 m dla kolumn pozostałych pojazdów.

3. Odległość między rowerami poruszającymi się w kolumnie rowerów jednośladowych nie może przekroczyć 5 m.

4. Jazda w kolumnie nie zwalnia kierującego pojazdem od przestrzegania obowiązujących przepisów ruchu drogowego.

5. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do pojazdów uprzywilejowanych oraz do pojazdów jednostek podporządkowanych Ministrom Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej.

6. Zabrania się wjeżdżania między jadące w kolumnie rowery jednośladowe oraz pojazdy, o których mowa w ust. 5.

7. Ministrowie Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej, określają, w drodze zarządzenia, sposób organizacji i oznakowania kolumn pojazdów jednostek podporządkowanych Ministrom Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej.

Oddział 11

Przepisy dodatkowe o ruchu rowerów, motorowerów oraz pojazdów zaprzęgowych

Art. 33. 1. Kierujący rowerem, korzystając z drogi (ścieżki) dla rowerów i pieszych, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność wobec pieszego idącego taką drogą i ustępować mu pierwszeństwa.

2. Dziecko w wieku do 7 lat może być przewożone na rowerze, pod warunkiem że jest ono umieszczone na dodatkowym siodełku zapewniającym bezpieczną jazdę.

3. Kierującemu rowerem lub motorowerem zabrania się:

- 1) jazdy po jezdni obok innego uczestnika ruchu,
- 2) jazdy bez trzymania co najmniej jednej ręki na kierownicy oraz nóg na pedałach lub podnóżkach,

3) czeplania się pojazdów.

4. Na przejeździe dla rowerzystów, kierującemu rowerem zabrania się:

- 1) wjeżdżania bezpośrednio przed jadący pojazd,
- 2) zwalniania lub zatrzymywania się bez uzasadnionej przyczyny.

5. Korzystanie z chodnika przez kierującego rowerem jest dozwolone jedynie w razie braku drogi (ścieżki) dla rowerów i niemożności korzystania z jezdni, jeżeli dozwolony jest na niej ruch pojazdów samochodowych z prędkością większą niż określona w art. 20 ust. 1. Kierujący rowerem, korzystając z chodnika, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz ustępować pierwszeństwa pieszemu.

Art. 34. 1. Do zaprzęgu może być używane tylko zwierzę niepełochliwe, odpowiednio sprawne fizycznie i dające sobą kierować.

2. Kierujący pojazdem zaprzęgowym jest obowiązany utrzymywać pojazd i zaprzęg w takim stanie, aby mógł nad nimi panować.

3. Bezpośrednio jeden za drugim może jechać nie więcej niż 5 pojazdów zaprzęgowych. Odległość między piątym pojazdem a następnym nie może być mniejsza niż 200 m.

4. Kierujący pojazdem zaprzęgowym przy wjeżdżaniu na drogę twardą w miejscu, gdzie nie ma dostatecznej widoczności drogi, jest obowiązany prowadzić zwierzę za uzdę.

5. Kierującemu pojazdem zaprzęgowym zabrania się:

- 1) przeciążania zwierzęcia,
- 2) jazdy obok innego uczestnika ruchu na jezdni,
- 3) pozostawiania pojazdu nie zabezpieczonego przed ruszeniem,
- 4) jazdy pojazdem na płozach bez dzwonek lub grzechotek.

Rozdział 4

Ruch zwierząt

Art. 35. 1. Jazda wierzchem i pędzenie zwierząt powinny się odbywać po drodze przeznaczonej do pędzenia zwierząt. W razie braku takiej drogi jazda wierzchem i pędzenie zwierząt mogą odbywać się po poboczu, a jeżeli brak jest pobocza — po jezdni.

2. Do jazdy wierzchem i pędzenia zwierząt stosuje się odpowiednio przepisy art. 34 ust. 1 i 2 oraz przepisy o ruchu pojazdów.

Art. 36. 1. Zabrania się jazdy wierzchem:

- 1) bez uzdy,
- 2) obok innego uczestnika ruchu na jezdni,
- 3) po drodze oznaczonej znakami z numerem drogi międzynarodowej oraz po drodze, na której obowiązuje zakaz ruchu pojazdów zaprzęgowych,
- 4) po drodze twardej w okresie niedostatecznej widoczności,
- 5) po drodze twardej osobie w wieku poniżej 17 lat.

2. Jeździec może prowadzić luzem tylko jedno zwierzę po swojej prawej stronie.

Art. 37. 1. Zwierzęta w stadzie mogą być pędzone po drodze tylko pod odpowiednim nadzorem. Zwierzę pojedyncze może być prowadzone tylko na uwięzi.

2. Poganiacz zwierząt jest obowiązany:

- 1) iść po lewej stronie pędzonych zwierząt,
- 2) w okresie niedostatecznej widoczności nieść latarkę z widocznym z odległości co najmniej 150 m światłem białym.

3. Zwierzęta mogą być prowadzone luzem przy pojeździe zaprzęgowym z jego prawej strony, w liczbie nie większej niż 2 sztuki.

4. Zabrania się:

- 1) pędzenia zwierząt po drodze oznaczonej znakami z numerem drogi międzynarodowej, a po innej drodze twardej — w okresie od zmierzchu do świtu,
- 2) pędzenia zwierząt po drodze twardej osobie w wieku poniżej 13 lat,
- 3) pędzenia zwierząt w poprzek drogi w miejscu niewidocznym na dostateczną odległość,
- 4) zatrzymywania zwierząt na jezdni,
- 5) zajmowania przez zwierzęta więcej niż prawej połowy jezdni albo drogi (ścieżki) dla pieszych lub rowerów.

5. Wojewoda może wprowadzić zakaz pędzenia zwierząt na określonych drogach lub obszarach oraz w określonym czasie.

Rozdział 5

Porządek i bezpieczeństwo ruchu na drogach

Oddział 1

Przepisy porządkowe

Art. 38. Kierujący pojazdem jest obowiązany mieć przy sobie i okazywać na żądanie uprawnionego organu wymagane dla danego rodzaju pojazdu lub kierującego:

- 1) dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem,
- 2) dokument stwierdzający dopuszczenie pojazdu do ruchu,
- 3) dokument stwierdzający zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzający opłacenie składki tego ubezpieczenia,
- 4) świadectwo kwalifikacji,
- 5) inne dokumenty, jeżeli obowiązek taki wynika z odrębnej ustawy.

Art. 39. 1. Kierujący pojazdem samochodowym oraz osoba przewożona takim pojazdem wyposażonym w pasy bezpieczeństwa są obowiązani korzystać z tych pasów podczas jazdy, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Obowiązek korzystania z pasów bezpieczeństwa nie dotyczy:

- 1) osoby mającej zaświadczenie lekarskie o przeciwwskazaniu do używania pasów bezpieczeństwa,
- 2) kobiety o widocznej ciąży,
- 3) kierującego taksówką osobową podczas przewożenia pasażera,
- 4) instruktora lub egzaminatora podczas szkolenia lub egzaminowania,
- 5) policjanta, funkcjonariusza Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej i Służby Więziennej, żołnierza Sił Zbrojnych oraz żołnierza jednostki wojskowej podporządkowanej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji — podczas przewożenia osób zatrzymanych,
- 6) funkcjonariusza Biura Ochrony Rządu podczas wykonywania czynności służbowych,
- 7) zespołu medycznego w czasie udzielania pomocy medycznej,
- 8) konwojenta podczas przewożenia wartości pieniężnych,
- 9) osoby chorej lub niepełnosprawnej przewożonej na noszach lub w wózku inwalidzkim.

3. Dziecko przewozi się w pojeździe samochodowym wyposażonym w pasy bezpieczeństwa w foteliku ochronnym lub innym urządzeniu do przewożenia dzieci odpowiadającym właściwym warunkom technicznym, jeżeli ze względu na wagę lub wzrost dziecka nie jest możliwe bezpośrednie wykorzystanie tych pasów.

4. Przepis ust. 3 nie dotyczy przewozu dziecka taksówką osobową, pojazdem pogotowia ratunkowego lub Policji.

Art. 40. Kierujący motocyklem lub motorowerem oraz osoba przewożona takimi pojazdami są obowiązane

ni używać w czasie jazdy hełmów ochronnych odpowiadających właściwym warunkom technicznym.

Art. 41. Osoba wykonująca roboty lub inne czynności na drodze jest obowiązana używać w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu elementów odblaskowych odpowiadających właściwym warunkom technicznym.

Art. 42. Niewidomy podczas samodzielnego poruszania się po drodze jest obowiązany nieść białą laskę w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu.

Art. 43. 1. Dziecko w wieku do 7 lat może korzystać z drogi tylko pod opieką osoby, która osiągnęła wiek co najmniej 10 lat. Nie dotyczy to strefy zamieszkania.

2. Dziecko w wieku do 15 lat, poruszające się po drodze po zmierzchu poza obszarem zabudowanym, jest obowiązane używać elementów odblaskowych w sposób widoczny dla innych uczestników ruchu.

3. Przepisy ust. 1 i 2 nie dotyczą drogi przeznaczonej wyłącznie dla pieszych.

Art. 44. 1. Kierujący pojazdem w razie uczestniczenia w wypadku drogowym jest obowiązany:

- 1) zatrzymać pojazd, nie powodując przy tym zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- 2) przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu w miejscu wypadku,
- 3) niezwłocznie usunąć pojazd z miejsca wypadku, aby nie powodował zagrożenia lub tamowania ruchu, jeżeli nie ma zabitego lub rannego,
- 4) podać swoje dane personalne, dane personalne właściciela lub posiadacza pojazdu oraz dane dotyczące zakładu ubezpieczeń, z którym zawarta jest umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, na żądanie osoby uczestniczącej w wypadku.

2. Jeżeli w wypadku jest zabity lub ranny, kierujący pojazdem jest obowiązany ponadto:

- 1) udzielić niezbędnej pomocy ofiarom wypadku oraz wezwać pogotowie ratunkowe i Policję,
- 2) nie podejmować czynności, które mogłyby utrudnić ustalenie przebiegu wypadku,
- 3) pozostać na miejscu wypadku, a jeżeli wezwanie pogotowia lub Policji wymaga oddalenia się — niezwłocznie powrócić na to miejsce.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do innych osób uczestniczących w wypadku.

Art. 45. 1. Zabrania się:

- 1) kierowania pojazdem, prowadzenia kolumny pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt osobie w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu,

2) holowania pojazdu kierowanego przez osobę, o której mowa w pkt 1,

3) otwierania drzwi pojazdu, pozostawiania otwartych drzwi lub wysiadania bez upewnienia się, że nie spowoduje to zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub jego utrudnienia,

4) wykorzystywania drogi lub poszczególnych jej części w sposób niezgodny z przeznaczeniem, chyba że przepisy szczegółowe stanowią inaczej,

5) wjeżdżania na pas między jezdniami,

6) pozostawiania na drodze przedmiotów, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu ruchu; jeżeli jednak usunięcie ich nie jest możliwe, należy je oznaczyć w sposób widoczny w dzień i w nocy,

7) umieszczania na drodze lub w jej pobliżu urządzeń wysyłających lub odbijających światło w sposób powodujący oślepienie albo wprowadzających w błąd uczestników ruchu,

8) samowolnego umieszczania lub włączania albo usuwania lub wyłączenia znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń ostrzegawczo-zabezpieczających lub kontrolnych na drodze, jak również zmiany ich położenia lub ich zastaniania,

9) zaśmiecania lub zanieczyszczania drogi,

10) samowolnego umieszczania na drodze jakichkolwiek znaków, napisów lub symboli.

2. Kierującemu pojazdem zabrania się:

- 1) korzystania podczas jazdy z telefonu komórkowego, chyba że korzysta z urządzenia głośno mówiącego,
- 2) przewożenia osoby, o której mowa w ust. 1 pkt 1, na rowerze lub motorowerze albo motocyklu, chyba że jest przewożona w bocznym wózku,
- 3) przewożenia pasażera w sposób niezgodny z art. 39, 40 lub 63 ust. 1,
- 4) przewożenia w foteliku ochronnym dziecka siedzącego tyłem do kierunku jazdy na przednim siedzeniu pojazdu samochodowego wyposażonego w poduszkę powietrzną dla pasażera,
- 5) przewożenia poza specjalnym fotelikiem ochronnym dziecka w wieku do 10 lat na przednim siedzeniu pojazdu samochodowego.

Oddział 2

Zatrzymanie i postój

Art. 46. 1. Zatrzymanie i postój pojazdu są dozwolone tylko w miejscu i w warunkach, w których jest on z dostatecznej odległości widoczny dla innych kierujących i nie powoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub jego utrudnienia.

2. Kierujący pojazdem, zatrzymując pojazd na jezdni, jest obowiązany ustawić go jak najbliżej jej krawędzi oraz równolegle do niej.

3. W czasie postoju na drodze poza obszarem zabudowanym pojazd powinien znajdować się, jeżeli to tylko możliwe, poza jezdnią.

4. Kierujący pojazdem jest obowiązany stosować sposób zatrzymania lub postoju wskazany znakami drogowymi.

5. Kierujący pojazdem jest obowiązany w czasie postoju zabezpieczyć pojazd przed możliwością jego uruchomienia przez osobę niepowołaną oraz zachować inne środki ostrożności niezbędne do uniknięcia wypadku.

Art. 47. 1. Dopuszcza się zatrzymanie lub postój na chodniku kołami jednego boku lub przedniej osi pojazdu samochodowego o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 2,5 t, pod warunkiem że:

- 1) na danym odcinku jezdni nie obowiązuje zakaz zatrzymania lub postoju,
- 2) szerokość chodnika pozostawionego dla pieszych jest taka, że nie utrudni im ruchu i jest nie mniejsza niż 1,5 m,
- 3) pojazd umieszczony przednią osią na chodniku nie tamuje ruchu pojazdów na jezdni.

2. Dopuszcza się, przy zachowaniu warunków określonych w ust. 1 pkt 2, zatrzymanie lub postój na chodniku przy krawędzi jezdni całego samochodu osobowego, motocykla, motoroweru lub roweru. Inny pojazd o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 2,5 t może być w całości umieszczony na chodniku tylko w miejscu wyznaczonym odpowiednimi znakami drogowymi.

Art. 48. 1. Pojazd może być usunięty z drogi na koszt właściciela, jeżeli pozostawiono go w miejscu, gdzie jest to zabronione i utrudnia ruch lub zagraża jego bezpieczeństwu.

2. Pojazd może być unieruchomiony na koszt właściciela przez zastosowanie urządzenia technicznego do blokady kół, jeżeli pozostawiono go w miejscu, gdzie jest to zabronione, lecz nie utrudnia ruchu lub nie zagraża jego bezpieczeństwu.

Art. 49. 1. Zabrania się zatrzymania pojazdu:

- 1) na przejeździe kolejowym, na przejeździe tramwajowym, na skrzyżowaniu oraz w odległości mniejszej niż 10 m od przejazdu lub skrzyżowania,
- 2) na przejściu dla pieszych, na przejeździe dla rowerzystów oraz w odległości mniejszej niż 10 m przed tym przejściem lub przejazdem; na drodze dwukierunkowej o dwóch pasach ruchu zakaz ten obowiązuje także za tym przejściem lub przejazdem,
- 3) w tunelu, na moście lub na wiadukcie,
- 4) na jezdni wzdłuż linii ciągłej oraz w pobliżu jej punktów krańcowych, jeżeli zmusiłoby to innych kierujących pojazdami wielośladowymi do najeżdżania na tę linię,

5) na jezdni obok linii przerywanej wyznaczającej krawędź jezdni oraz na jezdni i na poboczu obok linii ciągłej wyznaczającej krawędź jezdni,

6) w odległości mniejszej niż 10 m od przedniej strony znaku lub sygnału drogowego, jeżeli zostałyby one zasłonięte przez pojazd,

7) na jezdni przy jej lewej krawędzi, z wyjątkiem zatrzymania lub postoju pojazdu na obszarze zabudowanym na drodze jednokierunkowej lub na jezdni dwukierunkowej o małym ruchu,

8) na pasie między jezdniami,

9) w odległości mniejszej niż 15 m od słupka lub tablicy oznaczającej przystanek, a na przystanku z zatoką — na całej jej długości,

10) w odległości mniejszej niż 15 m od punktów krańcowych wysepki, jeżeli jezdni z prawej jej strony ma tylko jeden pas ruchu,

11) na drodze (ścieżce) dla rowerów.

2. Zabrania się postoju:

1) w miejscu utrudniającym wjazd lub wyjazd, w szczególności do i z bramy, garażu, parkingu lub wnęki postojowej,

2) w miejscu utrudniającym dostęp do innego prawidłowo zaparkowanego pojazdu lub wyjazd tego pojazdu,

3) przed i za przejazdem kolejowym, po obu stronach drogi, na odcinku od przejazdu kolejowego do słupka wskaźnikowego z jedną kreską,

4) w strefie zamieszkania w innym miejscu niż wyznaczone w tym celu,

5) na obszarze zabudowanym, pojazdu lub zespołu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 16 t lub o długości przekraczającej 12 m, poza wyznaczonymi w tym celu parkingami.

3. Zabrania się zatrzymania lub postoju pojazdu na autostradzie lub drodze ekspresowej w innym miejscu niż wyznaczone w tym celu. Jeżeli unieruchomienie pojazdu nastąpiło z przyczyn technicznych, kierujący pojazdem jest obowiązany usunąć pojazd z jezdni oraz ostrzec innych uczestników ruchu.

4. Zakaz zatrzymania lub postoju pojazdu nie dotyczy unieruchomienia pojazdu wynikającego z warunków lub przepisów ruchu drogowego.

Art. 50. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany sygnalizować postój pojazdu silnikowego lub przyczepy z powodu uszkodzenia lub wypadku:

1) na autostradzie lub drodze ekspresowej — w każdym przypadku,

2) na pozostałych drogach twardych:

a) poza obszarem zabudowanym — w razie postoju na jezdni w miejscu, w którym jest to zabro-

nione, a na poboczu, jeżeli pojazd nie jest widoczny z dostatecznej odległości,

b) na obszarze zabudowanym — w razie postoju na jezdni w miejscu, w którym zatrzymanie jest zabronione.

2. Postój pojazdu, o którym mowa w ust. 1, należy sygnalizować w sposób następujący:

1) na autostradzie lub drodze ekspresowej — przez:

a) włączenie świateł awaryjnych pojazdu, a jeżeli pojazd nie jest w nie wyposażony, należy włączyć światła pozycyjne,

b) umieszczenie ostrzegawczego trójkąta odblaskowego w odległości 100 m za pojazdem; trójkąt ten umieszcza się na jezdni lub poboczu, odpowiednio do miejsca unieruchomienia pojazdu,

2) na pozostałych drogach:

a) poza obszarem zabudowanym — przez umieszczenie w odległości 30—50 m za pojazdem ostrzegawczego trójkąta odblaskowego i włączenie świateł awaryjnych; w razie gdy pojazd nie jest wyposażony w światła awaryjne, należy włączyć światła pozycyjne,

b) na obszarze zabudowanym — przez włączenie świateł awaryjnych, a jeżeli pojazd nie jest w nie wyposażony, należy włączyć światła pozycyjne i umieścić ostrzegawczy trójkąt odblaskowy za pojazdem lub na nim, na wysokości nie większej niż 1 m.

3. Sygnalizowanie, o którym mowa w ust. 1 i 2, obowiązuje przez cały czas postoju pojazdu.

Oddział 3

Używanie świateł zewnętrznych

Art. 51. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany używać świateł mijania podczas jazdy w warunkach normalnej przejrzystości powietrza:

1) w czasie od zmrzchu do świtu,

2) w okresie od 1 października do ostatniego dnia lutego — przez całą dobę,

3) w tunelu.

2. W czasie od świtu do zmrzchu w warunkach normalnej przejrzystości powietrza, zamiast świateł mijania, kierujący pojazdem może używać świateł do jazdy dziennej.

3. W czasie od zmrzchu do świtu, na nie oświetlonych drogach, zamiast świateł mijania lub łącznie z nimi, kierujący pojazdem może używać świateł drogowych, o ile nie oślepi innych kierujących albo pieszych poruszających się w kolumnie. Kierujący pojazdem, używając świateł drogowych, jest obowiązany przełączyć je na światła mijania w razie zbliżania się:

1) pojazdu nadjeżdżającego z przeciwka, przy czym jeżeli jeden z kierujących wyłączył światła drogowe — drugi jest obowiązany uczynić to samo,

2) do pojazdu poprzedzającego, jeżeli kierujący może być oślepiony,

3) pojazdu szynowego lub komunikacji wodnej, jeżeli poruszają się w takiej odległości, że istnieje możliwość oślepienia kierujących tymi pojazdami.

4. Kierujący motocyklem, motorowerem lub pojazdem szynowym jest obowiązany używać podczas jazdy świateł mijania, z zastrzeżeniem ust. 3.

5. Na drodze krętej, oznaczonej odpowiednimi znakami drogowymi, kierujący pojazdem może używać przednich świateł przeciwmgłowych od zmrzchu do świtu, również w warunkach normalnej przejrzystości powietrza.

6. Przepisów ust. 1—4 nie stosuje się do kierujących pojazdami, które nie są wyposażone w światła mijania, drogowe lub światła do jazdy dziennej. W przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1 i 3 zamiast tych świateł należy używać świateł stanowiących obowiązkowe wyposażenie pojazdów.

7. Przepisy ust. 1—5 stosuje się odpowiednio podczas zatrzymania pojazdu, wynikającego z warunków lub przepisów ruchu drogowego. Jeżeli zatrzymanie trwa ponad 1 minutę, dopuszcza się wyłączenie świateł zewnętrznych pojazdu, o ile na tym samym pasie ruchu, przed tym pojazdem i za nim, stoją inne pojazdy.

Art. 52. 1. Kierujący pojazdem silnikowym lub szynowym jest obowiązany, podczas zatrzymania lub postoju w warunkach niedostatecznej widoczności, używać świateł pozycyjnych przednich i tylnych lub świateł postojowych. Dopuszcza się włączenie świateł postojowych jedynie od strony środka jezdni w pojeździe nie złączonym z przyczepą oraz w zespole pojazdów o długości nie przekraczającej 6 m.

2. Podczas zatrzymania lub postoju, w miejscu oświetlonym w stopniu zapewniającym widoczność pojazdu lub znajdującym się poza jezdnią i poboczem, wszystkie światła pojazdu mogą być wyłączone. Przepis ten nie dotyczy pojazdu szynowego oraz pojazdu, na którym znajduje się urządzenie lub ładunek, wystające poza pojazd i wymagające oznaczenia odrębnymi światłami.

3. Światło oświetlające przedmioty przydrożne (szperacz) może być włączone tylko podczas zatrzymania lub postoju, pod warunkiem że nie oślepi innych uczestników ruchu. Ograniczenie to nie dotyczy pojazdu uprzywilejowanego.

Oddział 4

Warunki używania pojazdów w ruchu drogowym

Art. 53. 1. Pojazdem uprzywilejowanym w ruchu drogowym może być pojazd samochodowy:

- 1) straży pożarnej,
- 2) pogotowia ratunkowego,
- 3) Policji,
- 4) jednostki ratownictwa chemicznego,
- 5) Straży Granicznej,
- 6) Urzędu Ochrony Państwa,
- 7) Żandarmerii Wojskowej i Wojskowych Służb Informacyjnych,
- 8) Służby Więziennej,
- 9) jednostki nie wymienionej w pkt 1—8, jeżeli jest używany w związku z ratowaniem życia lub zdrowia ludzkiego — na podstawie zezwolenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

2. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o ruchu pojazdów, zatrzymaniu i postoju oraz do znaków i sygnałów drogowych tylko w razie, gdy:

- 1) uczestniczy:
 - a) w akcji związanej z ratowaniem życia, zdrowia ludzkiego lub mienia albo koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku publicznego albo
 - b) w przejeździe kolumny pojazdów uprzywilejowanych,
- 2) pojazd wysyła jednocześnie sygnały świetlne i dźwiękowe; po zatrzymaniu pojazdu nie wymaga się używania sygnału dźwiękowego,
- 3) w pojeździe włączone są światła drogowe lub mijania.

3. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym jest obowiązany stosować się do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub upoważnione do jego kontroli.

4. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, okoliczności, w jakich używane są pojazdy uprzywilejowane w kolumnach.

Art. 54. 1. Pojazd wykonujący na drodze prace porządkowe, remontowe lub modernizacyjne powinien wysyłać żółte sygnały błyskowe.

2. Kierujący pojazdem, o którym mowa w ust. 1, może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o obowiązku jazdy na jezdni lub przy jej prawej krawędzi oraz o zatrzymaniu i postoju, z tym że:

- 1) na jezdni jednokierunkowej oraz poza obszarem zabudowanym, podczas oczyszczania drogi ze śniegu, dopuszcza się również jazdę przy lewej krawędzi jezdni,

- 2) jazdę po chodniku dopuszcza się tylko przy zachowaniu bezpieczeństwa pieszych.

3. Pojazd, który ze względu na konstrukcję, ładunek lub nietypowe zachowanie na drodze może zagrażać bezpieczeństwu w ruchu drogowym, powinien wysyłać żółte sygnały błyskowe.

4. Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 31 ust. 1 pkt 5, używania żółtych sygnałów błyskowych do innych celów niż określone w ust. 1 i 3.

Art. 55. 1. Pojazd do nauki jazdy lub przeprowadzania egzaminu państwowego oznacza się tablicą kwadratową barwy niebieskiej z białą literą „L”, umieszczoną na pojeździe. W warunkach niedostatecznej widoczności tablica umieszczona na pojeździe, z wyłączeniem tablicy na motocyklu, powinna być oświetlona. Tablica, którą oznaczony jest motocykl, powinna być wykonana z materiału odblaskowego.

2. Podczas kierowania pojazdem do nauki jazdy przez osobę inną niż osoba ubiegającą się o uprawnienie do kierowania pojazdem tablica, o której mowa w ust. 1, powinna być zastonięta lub złożona.

3. Kierujący pojazdem, przejeżdżając obok pojazdu, o którym mowa w ust. 1, lub jadąc za nim, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność.

Art. 56. 1. Przewóz materiałów niebezpiecznych może odbywać się tylko pojazdem do tego przystosowanym i oznaczonym, stosownie do potrzeb wynikających z właściwości chemicznych, fizycznych lub biologicznych przewożonego materiału.

2. Pojazd przewożący materiały niebezpieczne określone w przepisach, o których mowa w ust. 4 pkt. 1, oznacza się z przodu i z tyłu tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej. Pojazd Sił Zbrojnych lub jednostki wojskowej podporządkowanej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji może być oznaczony tarczami okrągłymi barwy żółtej i czerwonej, umieszczonymi odpowiednio z przodu i z tyłu pojazdu. W tarczę powinien być wpisany trójkąt o barwie czarnej.

3. Kierujący pojazdem, przejeżdżając obok pojazdu, o którym mowa w ust. 2, lub jadąc za nim albo zatrzymując się w jego pobliżu, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność w celu uniknięcia niebezpieczeństwa, a zwłaszcza pożaru, wybuchu lub skażenia środowiska. Obowiązek ten dotyczy również pieszo przechodzącego obok tego pojazdu.

4. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) materiały niebezpieczne dopuszczone do przewozu drogowego oraz zasady ich klasyfikacji,
- 2) warunki i sposób przewozu drogowego materiałów niebezpiecznych,

- 3) dodatkowe wymagania dotyczące pojazdu przewożącego określone materiały niebezpieczne, jego wyposażenia i ładunku,
- 4) wymagania odnoszące się do urządzeń technicznych służących do tego przewozu,
- 5) dokumenty wymagane przy przewożeniu materiałów niebezpiecznych, ich wzory oraz tryb ich wydawania,
- 6) szczegółowy sposób oznakowania pojazdu przewożącego materiały niebezpieczne.

5. Materiały, o których mowa w ust. 4 pkt 1, uważa się za materiały niebezpieczne w rozumieniu ustawy.

Art. 57. 1. Pojazd przewożący zorganizowaną grupę dzieci lub młodzieży w wieku do 18 lat oznacza się z przodu i z tyłu kwadratowymi tablicami barwy żółtej z symbolem dzieci barwy czarnej. W warunkach niedostatecznej widoczności tablice powinny być oświetlone, chyba że są wykonane z materiału odblaskowego. Kierujący tym pojazdem jest obowiązany włączyć światła awaryjne podczas wsiadania lub wysiadania dzieci lub młodzieży.

2. Kierujący pojazdem, omijając pojazd, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany w czasie wsiadania lub wysiadania dzieci lub młodzieży zachować szczególną ostrożność i w razie potrzeby zatrzymać się.

3. Zabrania się oznaczania pojazdu tablicami, o których mowa w ust. 1, w czasie, gdy dzieci lub młodzież nie są przewożone.

Art. 58. 1. Pojazd przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu osób niepełnosprawnych oznacza się z przodu i z tyłu kwadratowymi tablicami barwy niebieskiej z międzynarodowym symbolem wózka inwalidzkiego barwy białej. Tablice te powinny być wykonane z materiału odblaskowego. Kierujący tym pojazdem jest obowiązany włączyć światła awaryjne podczas wsiadania lub wysiadania osoby niepełnosprawnej.

2. Kierujący pojazdem, omijając pojazd, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany w czasie wsiadania lub wysiadania osoby niepełnosprawnej zachować szczególną ostrożność i w razie potrzeby zatrzymać się.

Art. 59. 1. Pojazd zarejestrowany w Rzeczypospolitej Polskiej, który ma być używany w ruchu międzynarodowym, powinien być oznaczony znakiem z literami „PL”.

2. Pojazd zarejestrowany za granicą uczestniczący w ruchu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej powinien być oznaczony znakiem określającym państwo, w którym jest zarejestrowany.

Art. 60. 1. Zabrania się:

- 1) używania pojazdu w sposób zagrażający bezpieczeństwu osoby znajdującej się w pojeździe lub poza nim,

- 2) zakrywania świateł oraz urządzeń sygnalizacyjnych, tablic rejestracyjnych lub innych wymaganych tablic albo znaków, które powinny być widoczne,
- 3) ozdabiania tablic rejestracyjnych oraz umieszczania z przodu lub z tyłu pojazdu znaków, napisów lub przedmiotów, które ograniczają czytelność tych tablic,
- 4) umieszczania na pojeździe znaku określającego inne państwo niż to, w którym pojazd został zarejestrowany.

2. Zabrania się kierującemu:

- 1) oddalania się od pojazdu, gdy silnik jest w ruchu,
- 2) używania pojazdu w sposób powodujący uciążliwość związane z nadmierną emisją spalin do środowiska lub nadmiernym hałasem,
- 3) pozostawiania pracującego silnika podczas postoju na obszarze zabudowanym; nie dotyczy to pojazdu wykonującego czynności na drodze,
- 4) ciągnięcia za pojazdem osoby na nartach, sankach, wrotkach lub innym podobnym urządzeniu,
- 5) używania opon z umieszczonymi w nich na trwałe elementami przeciwślizgowymi.

3. Używanie łańcuchów przeciwślizgowych na oponach jest dozwolone tylko na drodze pokrytej śniegiem.

Art. 61. 1. Ładunek nie może powodować przekroczenia dopuszczalnej masy całkowitej lub dopuszczalnej ładowności pojazdu.

2. Ładunek na pojeździe umieszcza się w taki sposób, aby:

- 1) nie powodował przekroczenia dopuszczalnych nacisków osi pojazdu na drogę,
- 2) nie naruszał stateczności pojazdu,
- 3) nie utrudniał kierowania pojazdem,
- 4) nie ograniczał widoczności drogi lub nie zasłaniał świateł, urządzeń sygnalizacyjnych, tablic rejestracyjnych lub innych tablic albo znaków, w które pojazd jest wyposażony.

3. Ładunek umieszczony na pojeździe powinien być zabezpieczony przed zmianą położenia lub wywoływaniem nadmiernego hałasu. Nie może on mieć odrażającego wyglądu lub wydzielać odrażającej woni.

4. Urządzenia służące do mocowania ładunku powinny być zabezpieczone przed rozluźnieniem się, swobodnym zwisanie lub spadnięciem podczas jazdy.

5. Ładunek sypki może być umieszczony tylko w szczelnej skrzyni ładunkowej, zabezpieczonej dodat-

kowo odpowiednimi zastonami uniemożliwiającymi wysypywanie się ładunku na drogę.

6. Ładunek wystający poza płaszczyznę obrysu pojazdu może być na nim umieszczony tylko przy zachowaniu następujących warunków:

- 1) ładunek wystający poza boczne płaszczyznę obrysu pojazdu może być umieszczony tylko w taki sposób, aby całkowita szerokość pojazdu z ładunkiem nie przekraczała 2,55 m, a przy szerokości pojazdu 2,55 m nie przekraczała 3 m, jednak pod warunkiem umieszczenia ładunku tak, aby z jednej strony nie wystawał na odległość większą niż 23 cm,
- 2) ładunek nie może wystawać z tyłu pojazdu na odległość większą niż 2 m od tylnej płaszczyznę obrysu pojazdu lub zespołu pojazdów; w przypadku przyczepy kłonicowej odległość tę liczy się od osi przyczepy,
- 3) ładunek nie może wystawać z przodu pojazdu na odległość większą niż 0,5 m od przedniej płaszczyznę obrysu i większą niż 1,5 m od siedzenia dla kierującego.

7. Przy przewożeniu drewna długiego dopuszcza się wystawianie ładunku z tyłu za przyczepę kłonicową na odległość nie większą niż 5 m.

8. Ładunek wystający poza przednią lub boczne płaszczyznę obrysu pojazdu powinien być oznaczony. Dotyczy to również ładunku wystającego poza tylną płaszczyznę obrysu pojazdu na odległość większą niż 0,5 m.

9. Ustala się następujące oznakowanie ładunku:

- 1) ładunek wystający z przodu pojazdu oznacza się chorągiewką barwy pomarańczowej lub dwoma białymi i dwoma czerwonymi pasami, tak aby były widoczne z boków i z przodu pojazdu, a w okresie niedostatecznej widoczności ponadto światłem białym umieszczonym na najbardziej wystającej do przodu części ładunku,
- 2) ładunek wystający z boku pojazdu oznacza się chorągiewką barwy pomarańczowej o wymiarach co najmniej 50 x 50 cm, umieszczoną przy najbardziej wystającej krawędzi ładunku, a ponadto w okresie niedostatecznej widoczności białym światłem odbłaskowym skierowanym do przodu oraz czerwonym światłem i czerwonym światłem odbłaskowym skierowanym do tyłu; światła te nie powinny znajdować się w odległości większej niż 40 cm od najbardziej wystającej krawędzi ładunku; jeżeli długość wystającego z boku ładunku, mierzona wzdłuż pojazdu, przekracza 3 m, to chorągiewkę i światła umieszcza się odpowiednio przy przedniej i tylnej części ładunku,
- 3) ładunek wystający z tyłu pojazdu oznacza się pasami białymi i czerwonymi umieszczonymi bezpośrednio na ładunku lub na tarczy na jego tylnej płaszczyźnie albo na zawieszanej na końcu ładunku bryle geometrycznej (np. stożku, ostrostupie);

widoczna od tyłu łączna powierzchnia pasów powinna wynosić co najmniej 1000 cm², przy czym nie może być mniej niż po dwa pasy każdej barwy; ponadto w okresie niedostatecznej widoczności na najbardziej wystającej do tyłu krawędzi ładunku umieszcza się czerwone światło i czerwone światło odbłaskowe; przy przewożeniu drewna długiego zamiast oznakowania pasami białymi i czerwonymi dopuszcza się oznakowanie końca ładunku chorągiewką lub tarczą barwy pomarańczowej,

- 4) ładunek wystający z tyłu samochodu osobowego lub przyczepy ciągniętej przez samochód osobowy może być oznaczony chorągiewką barwy czerwonej o wymiarach co najmniej 50 x 50 cm, umieszczoną przy najbardziej wystającej krawędzi ładunku.

10. Wysokość pojazdu z ładunkiem nie może przekraczać 4 m.

11. Jeżeli masa, naciski osi lub wymiary pojazdu wraz z ładunkiem lub bez ładunku są większe od dopuszczalnych, przewidzianych dla danej drogi w przepisach określających warunki techniczne pojazdów oraz określonych w ust. 6, 8 i 10, przejazd pojazdu jest dozwolony tylko pod warunkiem uzyskania zezwolenia.

12. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 11, wydaje na przejazd:

- 1) w granicach państwa — naczelny dyrektor okręgu dróg publicznych właściwy ze względu na miejsce rozpoczęcia przejazdu,
- 2) w granicach miasta lub sąsiadujących ze sobą miast — organ zarządzający drogą właściwy ze względu na miejsce rozpoczęcia przejazdu,
- 3) którego trasa przekracza granice państwa — Generalny Dyrektor Dróg Publicznych lub upoważniona przez niego państwowa jednostka organizacyjna.

13. Przepis ust. 11 nie dotyczy pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych, jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policji, Straży Granicznej oraz straży pożarnej biorących udział w akcjach ratowniczych.

14. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wydawania zezwoleń, o których mowa w ust. 11.

Art. 62. 1. Rzeczywista masa całkowita przyczepy ciągniętej przez:

- 1) samochód osobowy, samochód ciężarowy o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t lub autobus — nie może przekraczać rzeczywistej masy całkowitej pojazdu ciągnącego,
- 2) samochód ciężarowy o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t — nie może przekraczać rzeczywistej masy całkowitej tego samochodu powiększonej o 40%,

3) motocykl lub motorower — nie może przekraczać masy własnej motocykla lub motoroweru, jednak nie może przekraczać 100 kg.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy naczep.

3. Przepisy ust. 1 i 2 nie dotyczą pojazdów Sił Zbrojnych, jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policji, Straży Granicznej oraz straży pożarnej.

4. Zespół pojazdów może składać się najwyżej z 3 pojazdów, a zespół ciągnięty przez pojazd silnikowy inny niż ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny — z 2 pojazdów. Długość zespołu 2 pojazdów nie może przekraczać 18,75 m, a 3 pojazdów — 22 m. Długość zespołu złożonego z motocykla, motoroweru lub roweru i przyczepy nie może przekraczać 4 m. Przejazd zespołu pojazdów o długości większej niż określona w tym przepisie wymaga zezwolenia, o którym mowa w art. 61 ust. 11.

5. Długości zespołów pojazdów określone w ust. 4 nie dotyczą tramwajów.

Art. 63. 1. Przewóz osób może odbywać się tylko pojazdem do tego przeznaczonym lub przystosowanym. Liczba przewożonych osób nie może przekraczać liczby miejsc określonych w dowodzie rejestracyjnym, z zastrzeżeniem ust. 4. W pojeździe nie podlegającym rejestracji liczba przewożonych osób wynika z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu.

2. Dopuszcza się przewóz osób samochodem ciężarowym poza kabiną kierowcy, pod warunkiem że:

- 1) pojazd odpowiada wymaganym warunkom technicznym do przewozu osób,
- 2) osoby nie znajdują się między ładunkiem a kabiną kierowcy,
- 3) osoby przewożone są na miejscach siedzących,
- 4) pojazd nie przekracza prędkości 50 km/h.

3. Zabrania się przewozu osób w przyczepie, z tym że dopuszcza się przewóz:

- 1) dzieci do szkół lub przedszkoli i z powrotem w przyczepie dostosowanej do przewozu osób, ciągniętej przez ciągnik rolniczy,
- 2) konwojentów, drużyn roboczych i osób wykonujących czynności ładunkowe w przyczepie ciągniętej przez ciągnik rolniczy pod warunkiem, że:
 - a) liczba przewożonych osób nie przekracza 5,
 - b) osoby stojące trzymają się uchwytów,
 - c) osoby nie znajdują się pomiędzy ładunkiem a przednią ścianą przyczepy,
 - d) prędkość zespołu pojazdów nie przekracza 20 km/h.

4. Przepisów ust. 1—3 nie stosuje się do przewozu pojazdami Sił Zbrojnych, Policji, Straży Granicznej, Służby Więziennej oraz straży pożarnej.

5. Kierującemu pojazdem silnikowym, który przewozi osobę, zabrania się palenia tytoniu lub spożywania pokarmów w czasie jazdy. Nie dotyczy to kierującego samochodem ciężarowym, który przewozi osobę w kabinie kierowcy, i kierującego samochodem osobowym, z wyjątkiem taksówki.

Art. 64. Ministrowie Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Sprawiedliwości określą, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki poruszania się po drogach pojazdów, o których mowa w art. 61 ust. 13,
- 2) warunki przewozu osób, o których mowa w art. 63 ust. 4.

Oddział 5

Wykorzystanie dróg w sposób szczególny

Art. 65. 1. Zawody sportowe, rajdy, wyścigi, zgromadzenia i inne imprezy, które powodują utrudnienie ruchu lub wymagają korzystania z drogi w sposób szczególny, mogą odbywać się pod warunkiem uzyskania zezwolenia. Zezwolenie wydaje:

- 1) Minister Transportu i Gospodarki Morskiej, jeżeli impreza ma odbyć się na autostradzie lub drodze ekspresowej,
- 2) wojewoda właściwy ze względu na miejsce, w którym rozpoczyna się impreza, jeżeli ma ona odbyć się na drodze innej niż określona w pkt 1.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, wydaje się po zasięgnięciu opinii Komendanta Głównego Policji, a zezwolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, po zasięgnięciu opinii wojewodów właściwych ze względu na miejsce odbywania się imprezy.

3. W zakresie określonym w ust. 1 pkt 2 i ust. 2 wojewoda działa po zasięgnięciu opinii komendanta wojewódzkiego Policji.

4. Organ wydający zezwolenie może:

- 1) odmówić wydania zezwolenia:
 - a) w razie uzyskania negatywnej opinii organów, o których mowa w ust. 2 i 3,
 - b) jeżeli impreza zagraża bezpieczeństwu ruchu,
 - c) jeżeli impreza utrudni ruch drogowy na znacznym obszarze,
- 2) cofnąć wydane zezwolenie, jeżeli:
 - a) impreza zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego,
 - b) warunki ruchu, przy uwzględnieniu których zezwolenie zostało wydane, uległy zmianie.

5. Organ kontroli ruchu drogowego może przerwać imprezę, jeżeli:

- 1) jest prowadzona bez zezwolenia,
- 2) miejsce, trasa lub czas jej trwania wykraczają poza warunki określone w zezwoleniu,
- 3) jej przebieg w bezpośredni sposób zagraża bezpieczeństwu.

6. Przepisy określone w ust. 1—5 nie dotyczą procesji, pielgrzymek i konduktów pogrzebowych, które poruszają się po drogach na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

7. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, sposób zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego podczas trwania imprez na drogach, warunki ich odbywania oraz tryb postępowania w tych sprawach.

DZIAŁ III

Pojazdy

Rozdział 1

Warunki techniczne pojazdów

Art. 66. 1. Pojazd uczestniczący w ruchu ma być tak zbudowany, wyposażony i utrzymany, aby korzystanie z niego:

- 1) nie zagrażało bezpieczeństwu osób nim jadących lub innych uczestników ruchu, nie naruszało porządku ruchu na drodze i nie narażało kogokolwiek na szkodę,
- 2) nie zakłócało spokoju publicznego przez powodowanie hałasu przekraczającego poziom określony w przepisach szczegółowych,
- 3) nie powodowało wydzielania szkodliwych substancji w stopniu przekraczającym wielkości określone w przepisach szczegółowych,
- 4) nie powodowało niszczenia drogi,
- 5) zapewniało dostateczne pole widzenia kierowcy oraz łatwe, wygodne i pewne posługiwanie się urządzeniami do kierowania, hamowania, sygnalizacji i oświetlenia drogi przy równoczesnym jej obserwowaniu,
- 6) nie powodowało zakłóceń radioelektrycznych w stopniu przekraczającym wielkości określone w przepisach szczegółowych.

2. Urządzenia i wyposażenie pojazdu, w szczególności zapewniające bezpieczeństwo ruchu i ochronę środowiska przed ujemnymi skutkami używania pojazdu, powinny być utrzymane w należytych stanie oraz działać sprawnie i skutecznie.

3. Urządzenia służące do łączenia pojazdu ciągnącego z przyczepą powinny zapewnić bezpieczne cią-

gnięcie przyczepy o dopuszczalnej masie całkowitej przewidzianej do ciągnięcia przez ten pojazd, uniemożliwić samoczynne odłączenie się przyczepy oraz zapewnić prawidłowe działanie świateł i hamulców, o ile przyczepa jest w nie wyposażona.

4. Zabrania się:

- 1) umieszczania wewnątrz i zewnątrz pojazdu wystających spiczastych albo ostrych części lub przedmiotów, które mogą spowodować uszkodzenie ciała osób jadących w pojeździe lub innych uczestników ruchu,
- 2) stosowania w pojeździe przedmiotów wyposażenia i części nie odpowiadających warunkom określonym w przepisach szczegółowych,
- 3) umieszczania w pojeździe lub na nim urządzeń stanowiących obowiązkowe wyposażenie pojazdu uprzywilejowanego, wysyłających sygnały świetlne w postaci niebieskich lub czerwonych świateł błyskowych albo sygnał dźwiękowy o zmiennym tonie,
- 4) wyposażania pojazdu w urządzenie informujące o działaniu sprzętu kontrolno-pomiarowego używanego przez organy kontroli ruchu drogowego lub działanie to zakłócające albo przewożenia w pojeździe takiego urządzenia w stanie wskazującym na gotowość jego użycia; nie dotyczy to pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych, Policji, Urzędu Ochrony Państwa i Straży Granicznej.

5. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne pojazdów oraz zakres ich niezbędnego wyposażenia.

6. Ministrowie Obrony Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej określą, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne pojazdów specjalnych i używanych do celów specjalnych Sił Zbrojnych i jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

7. Ministrowie Spraw Wewnętrznych i Administracji, Obrony Narodowej oraz Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej określą, w drodze rozporządzenia, warunki techniczne pojazdów specjalnych i używanych do celów specjalnych Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Służby Więziennej i straży pożarnej.

Art. 67. 1. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej może w indywidualnych, uzasadnionych przypadkach zezwolić na odstępstwo od warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać pojazdy.

2. Wojewoda może wprowadzić, w drodze rozporządzenia, obowiązek wyposażenia pojazdów zaprzęgowych w hamulec uruchamiany z miejsca zajmowanego przez kierującego.

Art. 68. 1. Producent lub importer nowego typu pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, motoroweru, tramwaju lub przyczepy oraz przedmiotów ich wyposażenia lub części jest obowiązany uzyskać na nie świadectwo homologacji typu, wydane przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej.

2. Za producenta, o którym mowa w ust. 1, uważa się również podmiot dokonujący montażu lub zabudowy pojazdów.

3. Przepis ust. 1 dotyczy również instalacji przystosowanej dany typ pojazdu do zasilania gazem oraz sposobu jej montażu przez różne podmioty.

4. Świadectwo homologacji wydaje się na podstawie wyników badań homologacyjnych polegających na sprawdzeniu, czy dany typ pojazdu, przedmiot jego wyposażenia lub część odpowiadają warunkom określonym w:

- 1) przepisach art. 66,
- 2) regulaminach stanowiących załączniki do Porozumienia dotyczącego przyjęcia jednolitych warunków homologacji i wzajemnego uznawania homologacji wyposażenia i części pojazdów samochodowych, sporządzonego w Genewie dnia 20 marca 1958 r. (Dz.U. z 1979 r. Nr 16, poz. 98), przyjętych do stosowania przez Rzeczpospolitą Polską wraz ze zmianami obowiązującymi od daty wejścia ich w życie,
- 3) polskich normach przyjętych do obowiązkowego stosowania.

5. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej lub jednostka przez niego upoważniona może przeprowadzać kontrolę produkcji pojazdów, przedmiotów ich wyposażenia lub części objętych homologacją typu co do ich zgodności z warunkami określonymi w świadectwie homologacji.

6. Badania homologacyjne i kontrola zgodności produkcji są przeprowadzane na koszt producenta, importera lub podmiotu dokonującego montażu instalacji gazowej.

7. W przypadku produkcji danego typu pojazdu przez różne podmioty, badania homologacyjne przeprowadza się odrębnie dla każdej wersji typu pojazdu.

8. W razie zmiany warunków stanowiących podstawę wydania świadectwa homologacji, producent lub importer jest obowiązany uzyskać nowe świadectwo homologacji na dany typ pojazdu, przedmiot wyposażenia lub część.

9. W razie wprowadzenia zmian w typie pojazdu, przedmiocie wyposażenia lub części wpływających na zmianę warunków stanowiących podstawę wydania świadectwa homologacji, producent lub importer jest obowiązany uzyskać nowe świadectwo homologacji na dany typ pojazdu, przedmiot wyposażenia lub część.

10. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej cofa świadectwo homologacji w razie stwierdzenia, że pojazd, przedmiot wyposażenia lub część nie odpowiadają warunkom określonym w świadectwie homologacji.

11. Przepisy ust. 1—10 nie dotyczą pojazdu:

- 1) zabytkowego,
- 2) zbudowanego przy wykorzystaniu nadwozia, podwozia lub ramy konstrukcji własnej, którego markę określa się jako „SAM”,
- 3) specjalnego lub używanego do celów specjalnych Sił Zbrojnych, jednostki wojskowej podporządkowanej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policji, Straży Granicznej, Służby Więziennej oraz straży pożarnej.

12. Pojazdy, o których mowa w ust. 11 pkt 1 i 2, podlegają badaniu co do zgodności z warunkami technicznymi, które przeprowadza się na koszt wnioskodawcy.

13. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wydawania lub cofania świadectw homologacji, zakres i sposób przeprowadzania badań homologacyjnych, kontroli zgodności produkcji lub montażu z warunkami homologacji, wzory dokumentów związanych z homologacją oraz jednostki upoważnione do przeprowadzania badań homologacyjnych, kontroli zgodności produkcji lub montażu z warunkami homologacji.

14. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, zakres i sposób przeprowadzania badań co do zgodności pojazdów z warunkami technicznymi, o których mowa w ust. 12, wzory dokumentów związanych z tymi badaniami oraz jednostki upoważnione do przeprowadzania tych badań.

Art. 69. 1. Producent i importer nowych pojazdów są obowiązani wydać wyciąg ze świadectwa homologacji do każdego pojazdu, na którego typ wydano świadectwo homologacji lub odpis decyzji zwalniającej pojazd z homologacji.

2. Wyciąg ze świadectwa homologacji lub odpis decyzji zwalniającej pojazd z homologacji przekazuje się właścicielowi pojazdu.

Art. 70. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej może zwolnić producenta lub importera określonego typu pojazdu, przedmiotu wyposażenia lub części z obowiązku, o którym mowa w art. 68 ust. 1.

Rozdział 2

Warunki dopuszczenia pojazdów do ruchu

Art. 71. 1. Dokumentem stwierdzającym dopuszczenie do ruchu pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, motoroweru lub przyczepy jest dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe. Przepis ten nie dotyczy pojazdów, o których mowa w ust. 3.

2. Pojazdy określone w ust. 1 są dopuszczone do ruchu, jeżeli odpowiadają warunkom określonym w art. 66 i są zarejestrowane.

3. Pojazd nie wymieniony w ust. 1, przyczepa motocyklowa oraz przyczepa specjalna przeznaczona do ciągnięcia przez ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny jest dopuszczony do ruchu, jeżeli odpowiada warunkom określonym w art. 66.

4. Zespół pojazdów składający się z pojazdu samochodowego o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t i przyczepy albo autobusu i przyczepy może być dopuszczony do ruchu po uzyskaniu odpowiedniej adnotacji w dowodzie rejestracyjnym pojazdu silnikowego, dokonanej na podstawie przeprowadzonego badania technicznego. Przepis ten nie dotyczy motocykla.

5. Pojazd zarejestrowany za granicą dopuszcza się do ruchu, jeżeli odpowiada wymaganym warunkom technicznym i jest zaopatrzony w tablice rejestracyjne z numerem rejestracyjnym składającym się z liter alfabetu łacińskiego i cyfr arabskich oraz w znak wyróżniający państwo, w którym dokonano rejestracji, a kierujący pojazdem ma przy sobie dokument stwierdzający dokonanie rejestracji. Pojazd taki, po dokonaniu ostatecznej odprawy celnej przywózowej, dopuszcza się do ruchu na okres nie przekraczający 30 dni.

Art. 72. 1. Rejestracji dokonuje się na podstawie:

- 1) dowodu własności pojazdu,
- 2) karty pojazdu, jeżeli była wydana,
- 3) wyciągu ze świadectwa homologacji albo odpisu decyzji zwalniającej pojazd z homologacji lub zaświadczenia o pozytywnym wyniku badania technicznego pojazdu, jeżeli są wymagane,
- 4) dowodu rejestracyjnego, jeżeli pojazd był zarejestrowany,
- 5) dowodu odprawy celnej przywózowej, jeżeli pojazd został sprowadzony z zagranicy i jest rejestrowany po raz pierwszy.

2. Przepis ust. 1 pkt 3 nie dotyczy pojazdu zabytkowego lub pojazdu marki „SAM”. Rejestracja tych pojazdów dokonywana jest na podstawie zaświadczenia potwierdzającego pozytywny wynik badania, o którym mowa w art. 68 ust. 12.

3. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej może określić, w drodze rozporządzenia, dodatkowe dokumenty, na podstawie których rejestruje się pojazd, lub może zwolnić z obowiązku przedstawienia niektórych dokumentów określonych w ust. 1.

Art. 73. 1. Rejestracji pojazdu dokonuje na wniosek właściciela kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej właściwy ze względu na miejsce jego zamieszkania (siedzibę), wydając dowód rejestracyjny oraz tablice (tablicę) rejestracyjne, z zastrzeżeniem ust. 2—5.

2. Rejestracji pojazdu, którego właścicielem jest przedsiębiorstwo wielozakładowe lub inny podmiot, w skład którego wchodzi wydzielone jednostki organizacyjne, może dokonać kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej właściwy ze względu na siedzibę zakładu lub jednostki, na wniosek kierownika zakładu lub wydzielonej jednostki organizacyjnej upoważnionego przez właściciela.

3. Rejestracji pojazdów Sił Zbrojnych, jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policji, Urzędu Ochrony Państwa i Straży Granicznej dokonują właściwe organy tych jednostek. Organy te wydają dowody rejestracyjne i tablice (tablicę) rejestracyjne, chyba że tablice takie nie są dla danego pojazdu wymagane, a numer rejestracyjny umieszcza się bezpośrednio na pojeździe.

4. Rejestracji pojazdu należącego do przedstawicielstwa dyplomatycznego, urzędu konsularnego i misji specjalnej państw obcych lub organizacji międzynarodowej, a także ich personelu korzystającego z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, dokonuje Wojewoda Warszawski na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych.

5. W razie powierzenia pojazdu przez zagraniczną osobę fizyczną lub prawną podmiotowi polskiemu, pojazd ten jest rejestrowany przez określony w ust. 1 organ właściwy ze względu na miejsce zamieszkania (siedzibę) podmiotu polskiego.

Art. 74. 1. Czasowej rejestracji pojazdu dokonuje, w przypadkach określonych w ust. 2, kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania (siedzibę) właściciela pojazdu, wydając pozwolenie czasowe i tymczasowe tablice (tablicę) rejestracyjne.

2. Czasowej rejestracji dokonuje się:

- 1) z urzędu — w razie konieczności sprawdzenia lub uzupełnienia dokumentów wymaganych do rejestracji pojazdu,
- 2) na wniosek właściciela pojazdu — w celu umożliwienia:
 - a) wywozu pojazdu za granicę,
 - b) przejazdu z miejsca zakupu lub odbioru pojazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - c) przejazdu związanego z koniecznością dokonania badania homologacyjnego, badania technicznego lub naprawy.

3. Czasowej rejestracji dokonuje się na okres nie przekraczający 30 dni. Osoba ubiegająca się o rejestrację pojazdu może ubiegać się o jednorazowe przedłużenie terminu czasowej rejestracji pojazdu o 14 dni w celu wyjaśnienia spraw związanych z rejestracją pojazdu.

4. Po upływie terminu czasowej rejestracji pozwolenie czasowe i tymczasowe tablice rejestracyjne zwraca się do organu, który je wydał, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a).

Art. 75. 1. Jeżeli używanie pojazdu uzależnione jest od szczególnych warunków określonych przepisami, kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej wpisuje w dowodzie rejestracyjnym lub pozwoleniu czasowym odpowiednie zastrzeżenie.

2. Dowód rejestracyjny, pozwolenie czasowe i tablice (tablica) rejestracyjne wydawane są za opłatą. Opłatę pobiera organ dokonujący rejestracji.

3. Zabrania się rejestracji pojazdu złożonego poza wytwórnią, z wyjątkiem pojazdu marki „SAM” oraz pojazdu zabytkowego.

Art. 76. 1. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej:

- 1) w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb rejestracji pojazdów oraz wzory dowodu rejestracyjnego, pozwolenia czasowego, tablic rejestracyjnych oraz innych tablic i oznaczeń, w które zaopatruje się pojazd, a także ich opis,
- 2) określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za wydanie dowodu rejestracyjnego, pozwolenia czasowego i tablic (tablicy) rejestracyjnych,
- 3) określi, w drodze zarządzenia, szczegółowe czynności organów w sprawach związanych z dopuszczeniem pojazdu do ruchu oraz wzory dokumentów w tych sprawach.

2. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb rejestracji oraz wzory dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych pojazdów Sił Zbrojnych, a także jednostki organizacyjne właściwe w tych sprawach.

3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej, Obrony Narodowej oraz Szefem Urzędu Ochrony Państwa określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb rejestracji oraz wzory dowodu rejestracyjnego i tablic rejestracyjnych pojazdów jednostek wojskowych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policji, Urzędowi Ochrony Państwa i Straży Granicznej, a także jednostki organizacyjne właściwe w tych sprawach.

4. Ministrowie Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Szefem Urzędu Ochrony Państwa mogą określić, w drodze zarządzenia, odrębny tryb rejestracji niektórych pojazdów resortu spraw wewnętrznych i administracji, obrony narodowej oraz Urzędu Ochrony Państwa.

Art. 77. 1. Producent lub importer nowych pojazdów jest obowiązany wydać kartę pojazdu dla każdego pojazdu samochodowego wprowadzonego do obrotu handlowego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Karta pojazdu jest przekazywana właścicielowi pojazdu.

3. Kartę pojazdu dla pojazdu sprowadzonego z zagranicy i tam zarejestrowanego wydaje właściwy w sprawach rejestracji kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej:

- 1) w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wydawania kart pojazdów oraz wzór karty pojazdu, a także jej opis,
- 2) określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za kartę pojazdu,
- 3) określi, w drodze rozporządzenia, dokumenty stanowiące podstawę wpisu danych do karty pojazdu oraz czynności jednostek zajmujących się dystrybucją, przechowywaniem i wydawaniem kart pojazdów.

Art. 78. 1. W razie przeniesienia na inną osobę własności pojazdu zarejestrowanego, dotychczasowy właściciel przekazuje nowemu właścicielowi dowód rejestracyjny i kartę pojazdu, jeżeli była wydana.

2. Właściciel pojazdu zarejestrowanego jest obowiązany zawiadomić w terminie nie przekraczającym 30 dni kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej o:

- 1) nabyciu lub zbyciu pojazdu,
- 2) zmianie stanu faktycznego wymagającej zmiany danych zamieszczonych w dowodzie rejestracyjnym.

3. Zdarzenia, o których mowa w ust. 2, są dokumentowane w karcie pojazdu; odpowiednich wpisów dokonuje kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

4. Właściciel lub posiadacz pojazdu jest obowiązany wskazać na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, chyba że pojazd został użyty wbrew jego woli i wiedzy przez nieznaną osobę, czemu nie mógł zapobiec.

Art. 79. 1. Pojazd podlega wyrejestrowaniu, na wniosek jego właściciela, w przypadku:

- 1) zniszczenia (kasacji) pojazdu, jeżeli jego właściciel przedstawił zaświadczenie o przekazaniu pojazdu do składnicy złomu wyznaczonej przez wojewodę,

- 2) kradzieży pojazdu, jeżeli jego właściciel złożył stosowne oświadczenie pod odpowiedzialnością karną za fałszywe zeznania,
- 3) wywozu pojazdu z kraju, jeżeli pojazd został zarejestrowany lub zbyty za granicą.

2. Pojazd wyrejestrowany z powodu zniszczenia (kasacji) nie podlega powtórnej rejestracji.

Art. 80. 1. Tworzy się centralną ewidencję pojazdów oraz właścicieli i posiadaczy pojazdów. Ewidencję prowadzi jednostka podległa Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

2. W ewidencji, o której mowa w ust. 1:

- 1) wpisuje się dane o pojeździe podlegającym rejestracji, jego kolejnych właścicielach i posiadaczach,
- 2) mogą być wpisywane dane o zawartych przez te osoby umowach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego za szkody powstałe w związku z ruchem tego pojazdu.

3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Finansów określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) zakres, warunki i sposób prowadzenia ewidencji, o której mowa w ust. 1, oraz warunki współdziałania państwowych jednostek organizacyjnych w tym zakresie,
- 2) warunki i sposób korzystania z informacji zawartych w ewidencji,
- 3) warunki odpłatności za korzystanie z informacji zawartych w ewidencji oraz podmioty zwolnione od opłat.

Rozdział 3

Badania techniczne pojazdów

Art. 81. 1. Właściciel pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, motoroweru lub przyczepy jest obowiązany przedstawiać go do badania technicznego.

2. Pierwsze badanie techniczne jest przeprowadzane przed pierwszą rejestracją. Badaniu temu nie podlega nowy pojazd, na którego typ zostało wydane świadectwo homologacji lub decyzja zwalniająca z obowiązku homologacji, z wyjątkiem pojazdu przeznaczonego do przewożenia materiałów niebezpiecznych, taksówki osobowej lub pojazdu uprzywilejowanego.

3. Okresowe badanie techniczne pojazdu jest przeprowadzane corocznie, z zastrzeżeniem ust. 4–6.

4. Okresowe badanie techniczne samochodu osobowego, samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t, ciągnika rol-

niczego, motocykla lub przyczepy przeprowadza się przed upływem 3 lat od dnia pierwszej rejestracji, a następnie przed upływem 2 lat od dnia przeprowadzenia badania i następnie corocznie. Nie dotyczy to pojazdu używanego do przewożenia materiałów niebezpiecznych, taksówki osobowej, pojazdu samochodowego marki „SAM”, pojazdu zasilanego gazem lub pojazdu uprzywilejowanego, które podlegają corocznym badaniom technicznym.

5. Przepis ust. 4 dotyczy również samochodu osobowego, samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t, ciągnika rolniczego, motocykla lub przyczepy, zarejestrowanych po raz pierwszy za granicą. W tym przypadku za dzień pierwszej rejestracji, o której mowa w ust. 4, przyjmuje się dzień pierwszej rejestracji za granicą.

6. Okresowe badanie techniczne autobusu o liczbie miejsc powyżej 15 łącznie z miejscem kierowcy oraz pojazdu używanego do nauki jazdy lub egzaminu państwowego przeprowadza się przed upływem 1 roku od dnia pierwszej rejestracji i następnie co 6 miesięcy.

7. Motorower i przyczepa lekka nie podlegają okresowym badaniom technicznym.

8. Niezależnie od badań, o których mowa w ust. 2 i 3, dodatkowemu badaniu technicznemu podlega również pojazd:

- 1) skierowany przez organ kontroli ruchu drogowego lub kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej w razie uzasadnionego przypuszczenia, że zagraża bezpieczeństwu ruchu lub narusza wymagania ochrony środowiska,
- 2) w którym dokonano montażu instalacji do zasilania gazem,
- 3) który ma być używany jako taksówka osobowa lub bagażowa, pojazd uprzywilejowany lub pojazd przewożący materiały niebezpieczne.

9. Badanie techniczne pojazdu z zamontowanym urządzeniem technicznym podlegającym dozorowi technicznemu może być przeprowadzone po przedstawieniu dokumentu wydanego przez organ dozoru technicznego, stwierdzającego sprawność urządzenia technicznego.

10. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, zakres i sposób przeprowadzania badań technicznych oraz wzory dokumentów przy tym stosowanych.

Art. 82. 1. Organ dokonujący rejestracji pojazdu wpisuje do dowodu rejestracyjnego termin badania technicznego pojazdu.

2. Jeżeli pojazd jest zarejestrowany, kolejny termin badania technicznego wpisuje do dowodu rejestracyjnego uprawniony diagnosta po stwierdzeniu pozytywnego wyniku badania.

Art. 83. 1. Badanie techniczne przeprowadza się na koszt właściciela pojazdu w upoważnionej przez wojewodę stacji kontroli pojazdów, położonej na terenie województwa, w którym pojazd jest zarejestrowany, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Badanie techniczne pojazdu może być przeprowadzone również w stacji kontroli pojazdów położonej na terenie województwa, w którym:

- 1) pojazd został skierowany na badania techniczne przez organ kontroli ruchu drogowego,
- 2) właściciel pojazdu mieszka czasowo przez okres co najmniej 1 roku,
- 3) podmiot używający pojazdu na podstawie umowy, zawartej na okres co najmniej 1 roku, ma miejsce zamieszkania lub siedzibę.

Art. 84. 1. Nadzór nad stacjami kontroli pojazdów sprawuje wojewoda.

2. Wojewoda wydaje upoważnienie do przeprowadzania badań technicznych, jeżeli stacja kontroli pojazdów posiada wymagane warunki lokalowe, wyposażenie kontrolno-pomiarowe i techniczne oraz zatrudnia uprawnionego diagnostę.

3. Wojewoda przeprowadza, co najmniej raz w roku, kontrolę stacji kontroli pojazdów w zakresie zgodności z wymaganiami, o których mowa w ust. 2, oraz prawidłowości wykonywania badań technicznych pojazdów.

4. W razie stwierdzenia, że stacja kontroli pojazdów przestała spełniać wymagane warunki lub badania techniczne są przeprowadzane niezgodnie z przepisami, wojewoda może:

- 1) zażądać usunięcia nieprawidłowości w wyznaczonym terminie,
- 2) ograniczyć zakres badań technicznych,
- 3) cofnąć wydane upoważnienie.

5. Badanie techniczne przeprowadza uprawniony diagnosta.

6. Wojewoda wydaje uprawnienie diagnosty do wykonywania badań technicznych, jeżeli osoba ubiegająca się o jego wydanie posiada wymagane wykształcenie techniczne i praktykę oraz odbyła szkolenie zakończone egzaminem z pozytywnym wynikiem, w jednostce wyznaczonej przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej.

7. Wojewoda cofa diagnoście uprawnienie do wykonywania badań technicznych, jeżeli stwierdzono:

- 1) przeprowadzenie przez niego badania technicznego niezgodnie z określonym zakresem i sposobem wykonania,
- 2) wydanie przez niego zaświadczenia albo dokonanie wpisu do dowodu rejestracyjnego pojazdu niezgodnie ze stanem faktycznym lub przepisami.

8. W przypadku cofnięcia diagnoście uprawnienia do wykonywania badań technicznych, ponowne uprawnienie nie może być wydane wcześniej niż po upływie 2 lat od dnia, w którym decyzja o cofnięciu stała się ostateczna.

9. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe wymagania w stosunku do stacji kontroli pojazdów przeprowadzających badania techniczne w określonym zakresie, wzory dokumentów związanych z uzyskaniem upoważnień do ich przeprowadzania oraz wzór upoważnienia,
- 2) szczegółowe wymagania w stosunku do diagnostów, program szkolenia i wzory dokumentów związanych z uzyskaniem uprawnień do wykonywania badań technicznych,
- 3) wysokość opłat za przeprowadzenie badań technicznych.

Art. 85. 1. Tramwaj i trolejbus podlegają odrębnym badaniom technicznym.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, zakres, warunki, terminy i sposób przeprowadzania badań technicznych tramwajów i trolejbusów oraz jednostki wykonujące te badania.

Art. 86. 1. Do pojazdów Sił Zbrojnych, jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policji, Urzędu Ochrony Państwa i Straży Granicznej, których dotyczą warunki i tryb rejestracji określone w art. 73 ust. 3, a także do pojazdów Państwowej Straży Pożarnej, mają zastosowanie przepisy art. 81 ust. 1—9 i art. 84 ust. 5—7 i 9 pkt 2, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Ministrowie Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Szefem Urzędu Ochrony Państwa określą, w drodze rozporządzenia:

- 1) jednostki organizacyjne sprawujące nadzór nad stacjami kontroli pojazdów oraz wydające upoważnienia do przeprowadzania badań technicznych, wzory dokumentów związanych z uzyskaniem upoważnień do wykonywania badań oraz wzór upoważnienia do ich przeprowadzania,
- 2) wymagania w stosunku do stacji kontroli pojazdów upoważnionych do przeprowadzania badań technicznych pojazdów,
- 3) wzory dokumentów stosowanych przy badaniach technicznych pojazdów,
- 4) warunki i terminy przeprowadzania badań technicznych pojazdów specjalnych Sił Zbrojnych, jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policji i innych pojazdów użytkowanych w sposób szczególny,

- 5) warunki przeprowadzania badań technicznych niektórych pojazdów w stacjach kontroli pojazdów wymienionych w art. 83,
- 6) jednostki organizacyjne prowadzące szkolenie diagnostów,
- 7) warunki współdziałania jednostek organizacyjnych sprawujących nadzór nad stacjami kontroli pojazdów z wojewodami.

DZIAŁ IV

Kierujący

Rozdział 1

Uprawnienia do kierowania

Art. 87. 1. Kierującym może być osoba, która osiągnęła wymagany wiek i jest sprawna pod względem fizycznym i psychicznym oraz spełnia jeden z warunków określonych w pkt 1—3:

- 1) posiada wymagane umiejętności do kierowania w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu ruchu drogowego i nie narażający kogokolwiek na szkodę oraz wymagany dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem,
- 2) odbywa, w ramach szkolenia, naukę jazdy odpowiednio przystosowanym pojazdem pod nadzorem instruktora,
- 3) zdaje egzamin państwowy odpowiednio przystosowanym pojazdem pod nadzorem egzaminatora.

2. Osoba niepełnosprawna pod względem fizycznym może być kierującym, jeżeli w wyniku badania lekarskiego nie stwierdzono przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem.

3. Nie wymaga się uprawnienia do:

- 1) kierowania rowerem, motorowerem lub pojazdem zaprzęgowym od osoby, która ukończyła 18 lat,
- 2) prowadzenia kolumny pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt.

Art. 88. 1. Dokumentem stwierdzającym uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym jest prawo jazdy określonej kategorii.

2. Prawo jazdy uprawnia do kierowania:

- 1) kategorii A — motocyklem,
- 2) kategorii A1 — motocyklem o pojemności skokowej silnika nie przekraczającej 125 cm³ i mocy nie przekraczającej 11 kW,
- 3) kategorii B:
 - a) pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusu lub motocykla,

b) pojazdem, o którym mowa w lit. a), z przyczepą o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej masy własnej pojazdu ciągnącego, o ile łączna dopuszczalna masa całkowita zespołu tych pojazdów nie przekracza 3,5 t,

c) ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym,

4) kategorii B1 — trójkołowym lub czterokołowym pojazdem samochodowym o masie własnej nie przekraczającej 550 kg, z wyjątkiem motocykla,

5) kategorii C — pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusu, a także ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym,

6) kategorii C1 — pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t i nie przekraczającej 7,5 t, z wyjątkiem autobusu, a także ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym,

7) kategorii D — autobusem, ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym,

8) kategorii D1 — autobusem przeznaczonym konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 17 osób łącznie z kierowcą, a także ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym,

9) kategorii T — ciągnikiem rolniczym z przyczepą (przyczepami) lub pojazdem wolnobieżnym,

10) kategorii B+E, C+E lub D+E — pojazdem określonym odpowiednio w kategorii B, C lub D, łącznie z przyczepą,

11) kategorii C1+E — zespołem pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 12 t, składającym się z pojazdu ciągnącego określonego w kategorii C1 i przyczepy o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej masy własnej pojazdu ciągnącego,

12) kategorii D1+E — zespołem pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 12 t, składającym się z pojazdu ciągnącego określonego w kategorii D1 i przyczepy o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej masy własnej pojazdu ciągnącego.

3. Prawo jazdy:

1) kategorii B i C+E lub B i D+E — uprawnia do kierowania zespołem pojazdów określonych w kategorii B+E,

2) kategorii C+E i D — uprawnia do kierowania zespołem pojazdów określonych w kategorii D+E,

3) kategorii A, B, B1, C, C1, D lub D1 — uprawnia do kierowania pojazdem w nich wymienionym z przyczepą lekką,

4) kategorii B+E, C+E, C1+E, D+E lub D1+E — uprawnia do kierowania ciągnikiem rolniczym z przyczepą (przyczepami).

4. Warunkiem uzyskania prawa jazdy kategorii C, C1, D lub D1 jest posiadanie prawa jazdy kategorii B.

5. Warunkiem uzyskania prawa jazdy kategorii B+E, C+E, C1+E, D+E lub D1+E jest posiadanie odpowiednio prawa jazdy kategorii B, C, C1, D lub D1.

6. Ministrowie Obrony Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej mogą określić, w drodze rozporządzenia, w sposób odmienny od przepisów ust. 2 i 3, wymagane uprawnienia do kierowania przez żołnierzy zasadniczej służby wojskowej pojazdami specjalnymi Sił Zbrojnych lub jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Art. 89. 1. Do kierowania:

- 1) samochodem ciężarowym lub zespołem pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 24 t, pojazdem uprzywilejowanym oraz taksówką osobową — jest uprawniona osoba posiadająca prawo jazdy odpowiedniej kategorii przez okres co najmniej 3 lat; kierujący taksówką osobową powinien również znać topografię miejscowości, w której prowadzi lub zamierza prowadzić działalność,
- 2) ciągnikiem rolniczym przewożącym dzieci w ciągniętej przyczepie — jest uprawniona osoba posiadająca prawo jazdy odpowiedniej kategorii przez okres co najmniej 2 lat,
- 3) pojazdem lub zespołem pojazdów przewożącym materiały niebezpieczne — jest uprawniona osoba posiadająca prawo jazdy odpowiedniej kategorii przez okres co najmniej 3 lat oraz ukończony kurs dokształcający kierowców pojazdów przewożących materiały niebezpieczne.

2. Znajomość topografii sprawdza komisja powołana przez kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

3. Osoby, o których mowa w ust. 1 oraz w art. 106 ust. 2, art. 111 ust. 2, art. 122 ust. 2 i art. 124 ust. 1 pkt 1 i 2, są obowiązane uzyskać świadectwo kwalifikacji potwierdzające spełnienie dodatkowych wymagań określonych w tych przepisach. Świadectwo kwalifikacji wydaje za opłatą kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej na okres wynikający z art. 122 ust. 2.

4. W odniesieniu do kierujących pojazdami Sił Zbrojnych, jednostek wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Policji i Straży Granicznej, wymagane jest posiadanie prawa jazdy, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 3, przez okres co najmniej 1 roku.

5. Kurs dokształcający, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, jest prowadzony w jednostce upoważnionej przez wojewodę.

6. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki udzielania i cofania upoważnień do prowadzenia kursów dokształcających kierowców pojazdów przewożących materiały niebezpieczne,
- 2) zakres i warunki prowadzenia kursów dokształcających,
- 3) ramowy program kursu dokształcającego,
- 4) wzory dokumentów stosowanych w związku z dokształcaniem kierowców przewożących materiały niebezpieczne.

Art. 90. 1. Prawo jazdy otrzymuje osoba, jeżeli:

- 1) osiągnęła wymagany dla danej kategorii wiek,
- 2) uzyskała orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem,
- 3) odbyła wymagane szkolenie,
- 4) zdała z wynikiem pozytywnym egzamin państwowy.

2. Wymagany dla danej kategorii wiek wynosi:

- 1) 16 lat — dla kategorii A1, B1 lub T,
- 2) 17 lat — dla kategorii A lub B,
- 3) 18 lat — dla kategorii B+E, C, C+E, C1 lub C1+E,
- 4) 21 lat — dla kategorii D, D+E, D1 lub D1+E, z zastrzeżeniem ust. 4.

3. Osoba, która nie ukończyła 18 lat, może uzyskać prawo jazdy kategorii A, A1, B, B1 lub T za zgodą rodziców lub opiekuna.

4. Wymagany wiek do uzyskania prawa jazdy kategorii D lub D1 przez żołnierza zasadniczej służby wojskowej posiadającego prawo jazdy kategorii B wynosi 19 lat.

Art. 91. Prawo jazdy nie może być wydane osobie:

- 1) u której w wyniku badania lekarskiego stwierdzono aktywną formę uzależnienia od alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu,
- 2) w stosunku do której orzeczony został — prawomocnym wyrokiem sądu, orzeczeniem kolegium do spraw wykroczeń lub orzeczeniem innego organu uprawnionego do orzekania w sprawach o wykroczenia w trybie dyscyplinarnym — zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych — w okresie obowiązywania tego zakazu.

Art. 92. Prawo jazdy może zawierać ograniczenie wynikające ze stanu zdrowia kierowcy lub możliwości prowadzenia określonego pojazdu.

Art. 93. 1. Prawo jazdy, z wyjątkiem prawa jazdy kategorii T, uprawnia do kierowania określonym w nim pojazdem w ruchu międzynarodowym, chyba że władze danego państwa wymagają, aby kierowca posiadał międzynarodowe prawo jazdy.

2. Międzynarodowe prawo jazdy jest wydawane za opłatą przez każdego kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej. Międzynarodowe prawo jazdy jest wydawane na podstawie krajowego prawa jazdy na okres 3 lat. Okres jego ważności nie może jednak przekraczać terminu ważności krajowego prawa jazdy.

Art. 94. 1. Osoba posiadająca krajowe prawo jazdy wydane za granicą, określone w konwencjach o ruchu drogowym, może kierować odpowiednim pojazdem silnikowym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie 6 miesięcy od daty rozpoczęcia stałego lub czasowego pobytu.

2. Osoba posiadająca krajowe prawo jazdy wydane za granicą może otrzymać prawo jazdy odpowiedniej kategorii po oddaniu zagranicznego dokumentu organowi wydającemu prawo jazdy, z zastrzeżeniem ust. 4. Jeżeli prawo jazdy wydane za granicą nie jest określone w konwencjach o ruchu drogowym, dodatkowym warunkiem otrzymania polskiego prawa jazdy jest zdanie części teoretycznej egzaminu państwowego i przedstawienie uwierzytelnionego tłumaczenia zagranicznego dokumentu.

3. Jeżeli prawo jazdy wydane za granicą zawiera ograniczenie terminu ważności, ograniczenie ze względu na stan zdrowia lub inne, należy to ograniczenie uwzględnić w wydanym prawie jazdy.

4. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej może określić, w drodze rozporządzenia, w stosunku do obywateli niektórych państw, ze względu na zasadę wzajemności, warunki wydawania praw jazdy odmienne niż te, które przewiduje ust. 2.

Art. 95. 1. Dokumentem stwierdzającym uprawnienie do kierowania tramwajem jest pozwolenie.

2. Pozwolenie może uzyskać osoba, która ukończyła 20 lat, u której w wyniku badania lekarskiego nie stwierdzono przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem, odbyła wymagane szkolenie i zdała egzamin państwowy z wynikiem pozytywnym.

3. Przepis art. 91 stosuje się odpowiednio do osoby ubiegającej się o pozwolenie.

Art. 96. 1. Dokumentem stwierdzającym uprawnienie do kierowania przez osobę, która nie ukończyła 18 lat:

- 1) rowerem — jest karta rowerowa, motorowerowa lub prawo jazdy,
- 2) motorowerem — jest karta motorowerowa lub prawo jazdy,
- 3) pojazdem zaprzęgowym — jest prawo jazdy, karta motorowerowa lub rowerowa, jeżeli osoba uprawniona ukończyła 15 lat.

2. Kartę rowerową lub motorowerową może uzyskać osoba, która wykazała się niezbędnymi kwalifika-

cjami i osiągnęła wymagany wiek: 10 lat w przypadku karty rowerowej i 13 lat w przypadku karty motorowerowej.

3. Kierować rowerem wieloosobowym oraz przewozić na rowerze inną osobę może osoba, która ukończyła 17 lat, a kierować po jezdni wózkiem inwalidzkim poruszającym siłą mięśni kierującego — osoba, która ukończyła 13 lat.

Art. 97. 1. Dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem wydaje, za opłatą, kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się, a w uzasadnionych przypadkach — właściwy ze względu na miejsce czasowego pobytu, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Kartę rowerową lub motorowerową wydaje nieodpłatnie dyrektor szkoły podstawowej lub ponadpodstawowej.

3. Szefom i cudzoziemskiemu personelowi przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, oraz innym osobom korzystającym z tych przywilejów i immunitetów uprawnienie do kierowania pojazdem wydaje Wojewoda Warszawski na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych.

4. Kierujący może posiadać tylko jedno ważne krajowe prawo jazdy lub pozwolenie do kierowania tramwajem.

Art. 98. 1. Kierujący pojazdem jest obowiązany zawiadomić kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej w terminie nie przekraczającym 30 dni o zmianie stanu faktycznego wymagającego zmiany danych zawartych w dokumencie uprawniającym do kierowania pojazdem lub o jego utracie.

2. W razie utraty dokumentu stwierdzającego uprawnienie do kierowania pojazdem, jego wtórnik może być wydany, jeżeli posiadacz złoży oświadczenie o utracie tego dokumentu pod rygorem odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania.

3. W razie odzyskania utraconego dokumentu, o którym mowa w ust. 2, wtórnik zwraca się do organu, który go wydał.

Art. 99. 1. Tworzy się centralną ewidencję osób posiadających uprawnienia do kierowania pojazdami. Ewidencję prowadzi jednostka podległa Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

2. W centralnej ewidencji osób posiadających uprawnienia do kierowania pojazdami wpisuje się informację o uprawnieniu uzyskanym przez osobę.

3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki i sposób prowadzenia centralnej ewidencji osób posiadających uprawnienia do kierowania pojazdami oraz warunki współdziałania państwowych jednostek organizacyjnych w tym zakresie,
- 2) warunki i sposób korzystania z informacji zawartych w centralnej ewidencji osób posiadających uprawnienia do kierowania pojazdami,
- 3) warunki odpłatności za korzystanie z informacji zawartych w centralnej ewidencji osób posiadających uprawnienia do kierowania pojazdami oraz podmioty zwolnione od opłat.

Art. 100. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji określi:

- 1) w drodze rozporządzenia, wzory dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami oraz ich opis,
- 2) w drodze zarządzenia, szczegółowe czynności organów w sprawach związanych z wydawaniem uprawnień do kierowania oraz wzory dokumentów w tych sprawach.

Rozdział 2

Szkolenie i egzaminowanie

Art. 101. Osoba ubiegająca się o uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym albo tramwajem może rozpocząć szkolenie najwcześniej 3 miesiące przed osiągnięciem wieku wymaganego do uzyskania prawa jazdy albo pozwolenia, a jeżeli osobą tą jest uczeń szkoły, której program nauczania obejmuje szkolenie osób ubiegających się o prawo jazdy, okres ten wynosi 12 miesięcy.

Art. 102. Szkolenie osoby ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym albo tramwajem jest prowadzone w jednostce albo szkole posiadającej zezwolenie wydane przez kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

Art. 103. 1. Kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej wydaje zezwolenie na prowadzenie szkolenia, jeżeli jednostka lub szkoła:

- 1) posiada wymagane warunki lokalowe, wyposażenie dydaktyczne, plac do wykonywania manewrów oraz co najmniej jeden pojazd przystosowany do nauki jazdy,
- 2) zatrudnia co najmniej jednego instruktora, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Jeżeli jednostką szkolącą jest osoba fizyczna, warunek określony w ust. 1 pkt 2 uważa się za spełniony, gdy osoba ta jest równocześnie instruktorem.

Art. 104. 1. Kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej cofa jednostce lub szkole zezwolenie na prowadzenie szkolenia, jeżeli:

- 1) nie spełnia wymaganych warunków, o których mowa w art. 103,
- 2) prowadzi szkolenie w sposób niezgodny z przepisami,
- 3) wydała niezgodnie ze stanem faktycznym zaświadczenie o ukończeniu szkolenia.

2. W przypadku cofnięcia zezwolenia na prowadzenie szkolenia z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 2 i 3, ponowne zezwolenie nie może być wydane wcześniej niż po upływie 2 lat od dnia, w którym decyzja o cofnięciu stała się ostateczna.

Art. 105. 1. Szkolenie osoby ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdem silnikowym albo tramwajem jest prowadzone przez instruktora, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Instruktorem jest osoba, która:

- 1) ma co najmniej wykształcenie średnie,
- 2) posiada, przez okres co najmniej 3 lat, uprawnienie do kierowania pojazdami rodzaju objętego szkoleniem,
- 3) potwierdziła wymagany stan zdrowia i predyspozycje psychiczne odpowiednim orzeczeniem,
- 4) ukończyła kurs kwalifikacyjny w jednostce upoważnionej przez wojewodę,
- 5) zdała egzamin przed komisją powołaną przez wojewodę,
- 6) nie była karana wyrokiem sądu lub orzeczeniem kolegium do spraw wykroczeń za przestępstwo lub wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym,
- 7) została wpisana do ewidencji instruktorów.

3. Szkolenie w zakresie udzielania pomocy przedlekarskiej jest prowadzone przez osobę, która spełnia co najmniej jeden z warunków określonych w pkt 1—3:

- 1) wykonuje zawód lekarza lub pielęgniarki,
- 2) posiada kwalifikacje instruktora Polskiego Czerwonego Krzyża,
- 3) posiada kwalifikacje ratownika medycznego.

Art. 106. 1. Kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej dokonuje wpisu osoby do ewidencji instruktorów, jeżeli spełnia ona warunki określone w art. 105 ust. 2 pkt 1—6 i wydaje jej legitymację instruktora.

2. Instruktor podlega kontrolnym badaniom lekarskim w terminach, o których mowa w art. 122 ust. 2, odpowiednio do rodzaju uprawnień do szkolenia.

3. Instruktor jest obowiązany posiadać w czasie szkolenia legitymację instruktora i świadectwo kwalifikacji, o którym mowa w art. 89 ust. 3, oraz okazywać je na żądanie uprawnionych organów.

Art. 107. 1. Kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej skreśla instruktora z ewidencji, jeżeli instruktor:

- 1) nie spełnia warunków określonych w art. 105 ust. 2 pkt 1—6,
- 2) nie przedstawił orzeczenia lekarskiego z badań kontrolnych o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania czynności instruktora,
- 3) nie zdał egzaminu, o którym mowa w art. 108 ust. 2 pkt 2, w wyznaczonym terminie,
- 4) dopuścił się rażącego naruszenia przepisów w zakresie szkolenia.

2. W przypadku skreślenia instruktora z ewidencji z przyczyny określonej w ust. 1 pkt 4, ponowny wpis do ewidencji nie może być dokonany wcześniej niż po upływie 2 lat od dnia, w którym decyzja o skreśleniu stała się ostateczna.

Art. 108. 1. Kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej sprawuje nadzór nad szkoleniem.

2. Organ sprawujący nadzór może w szczególności:

- 1) kontrolować dokumentację i działalność związaną ze szkoleniem,
- 2) w uzasadnionych przypadkach skierować instruktora na egzamin, o którym mowa w art. 105 ust. 2 pkt 5.

Art. 109. 1. Egzamin państwowy sprawdzający kwalifikacje osoby ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdem oraz osoby, o której mowa w art. 114, przeprowadza egzaminator zatrudniony przez dyrektora wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego:

- 1) na podstawie umowy o pracę — w zakresie wszystkich kategorii prawa jazdy, z wyjątkiem kategorii T,
- 2) na podstawie umowy zlecenia — w zakresie pozwolenia do kierowania tramwajem oraz prawa jazdy kategorii T.

2. Egzamin państwowy jest organizowany w:

- 1) wojewódzkim ośrodku ruchu drogowego — w zakresie wszystkich kategorii prawa jazdy, z wyjątkiem kategorii T,
- 2) przedsiębiorstwie komunikacji publicznej upoważnionym przez wojewodę — w zakresie pozwolenia do kierowania tramwajem,
- 3) miejscu określonym przez kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej — w zakresie prawa jazdy kategorii T.

3. Egzamin państwowy w zakresie wszystkich kategorii prawa jazdy, z wyjątkiem kategorii T, jest przeprowadzany w mieście wojewódzkim lub w zależności od potrzeb w mieście powyżej 100 tysięcy mieszkańców.

4. Sprawdzenia kwalifikacji osoby ubiegającej się o kartę rowerową lub motorowerową dokonują:

- 1) nauczyciel wychowania komunikacyjnego uprawniony przez dyrektora szkoły,
- 2) policjant posiadający specjalistyczne przeszkolenie z zakresu ruchu drogowego.

Art. 110. 1. Egzaminatorem może być osoba, która:

- 1) jest obywatelem polskim,
- 2) posiada wykształcenie wyższe,
- 3) posiada prawo jazdy kategorii B przez okres co najmniej 6 lat oraz uprawnienie do kierowania pojazdami rodzaju objętego egzaminowaniem przez okres co najmniej 1 roku,
- 4) potwierdziła wymagany stan zdrowia i predyspozycje psychiczne odpowiednim orzeczeniem,
- 5) nie była karana wyrokiem sądu lub orzeczeniem kolegium do spraw wykroczeń za przestępstwo lub wykroczenie przeciwko bezpieczeństwu w ruchu drogowym,
- 6) ukończyła kurs kwalifikacyjny w jednostce upoważnionej przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej,
- 7) uczestniczyła w 7 egzaminach państwowych w charakterze obserwatora oraz przeprowadziła co najmniej 3 takie egzaminy pod kierunkiem egzaminatora wyznaczonego przez dyrektora wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego i uzyskała pozytywną opinię,
- 8) zdała egzamin przed komisją weryfikacyjną powołaną przez:
 - a) Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej — w zakresie sprawdzania kwalifikacji na wszystkie kategorie prawa jazdy, z wyjątkiem kategorii T,
 - b) wojewodę — w zakresie sprawdzania kwalifikacji na prawo jazdy kategorii T lub pozwolenie do kierowania tramwajem,
- 9) daje rękojmię należytego wykonywania swoich obowiązków,
- 10) została wpisana do ewidencji egzaminatorów prowadzonej przez wojewodę.

2. Wymagań, o których mowa w ust. 1 pkt 2, 6 i 7, nie stosuje się do egzaminatora osoby ubiegającej się o prawo jazdy kategorii T lub o pozwolenie do kierowania tramwajem.

Art. 111. 1. Wojewoda dokonuje wpisu osoby do ewidencji egzaminatorów, jeżeli spełnia ona warunki

określone w art. 110 ust. 1 pkt 1—9, i wydaje jej legitymację egzaminatora.

2. Egzaminator podlega kontrolnym badaniom lekarskim w terminach, o których mowa w art. 122 ust. 2, odpowiednio do rodzaju uprawnień do egzaminowania.

3. Egzaminator podlega corocznie szkoleniu organizowanemu przez dyrektora wojewódzkiego ośrodka ruchu drogowego.

4. Egzaminator jest obowiązany posiadać w czasie prowadzenia egzaminów legitymację egzaminatora i świadectwo kwalifikacji, o którym mowa w art. 89 ust. 3, oraz okazywać je na żądanie uprawnionych organów.

Art. 112. 1. Nadzór nad przeprowadzaniem egzaminów państwowych sprawuje wojewoda.

2. Organ sprawujący nadzór może w szczególności:

- 1) kontrolować dokumentację i działalność związaną z egzaminowaniem,
- 2) przerwać lub unieważnić egzamin państwowy prowadzony niezgodnie z przepisami,
- 3) w razie stwierdzenia rażących uchybień zawiesić działalność odpowiedniej jednostki w zakresie prowadzenia egzaminów państwowych — do czasu usunięcia uchybień,
- 4) w uzasadnionych przypadkach skierować egzaminatora na egzamin, o którym mowa w art. 110 ust. 1 pkt 8.

Art. 113. 1. Wojewoda skreśla egzaminatora z ewidencji, jeżeli:

- 1) nie spełnia warunków określonych w art. 110 ust. 1 pkt 1—9,
- 2) nie odbył okresowego szkolenia,
- 3) nie przedstawił orzeczenia lekarskiego z badań kontrolnych o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania czynności egzaminatora,
- 4) nie zdał egzaminu, o którym mowa w art. 110 ust. 1 pkt 8, w wyznaczonym terminie,
- 5) naruszył zasady egzaminowania.

2. W przypadku skreślenia egzaminatora z ewidencji z przyczyny określonej w ust. 1 pkt 5, ponowny wpis do ewidencji nie może być dokonany wcześniej niż po upływie 2 lat od dnia, w którym decyzja o skreśleniu stała się ostateczna.

Art. 114. Kontrolnemu sprawdzeniu kwalifikacji podlega:

- 1) osoba posiadająca uprawnienie do kierowania pojazdem, skierowana decyzją kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej:

a) w razie uzasadnionych zastrzeżeń co do jej kwalifikacji,

b) na wniosek komendanta wojewódzkiego Policji, w razie przekroczenia 24 punktów otrzymanych na podstawie art. 130 ust. 1,

2) osoba ubiegająca się o:

a) przywrócenie uprawnienia do kierowania pojazdem cofniętego na okres przekraczający 1 rok lub w związku z utratą kwalifikacji,

b) zwrot zatrzymanego prawa jazdy lub pozwolenia do kierowania tramwajem, którego była pozbawiona na okres przekraczający 1 rok.

Art. 115. 1. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wymagania w stosunku do jednostek lub szkół prowadzących szkolenie w zakresie wyposażenia dydaktycznego, warunków lokalowych, placu manewrowego i pojazdów przeznaczonych do szkolenia,
- 2) wymagania w stosunku do jednostek prowadzących egzaminy państwowe w zakresie wyposażenia, warunków lokalowych, placu manewrowego i pojazdów przeznaczonych do egzaminowania,
- 3) program szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi, tramwajami oraz kandydatów na instruktorów i egzaminatorów,
- 4) warunki i tryb:
 - a) uzyskiwania uprawnień do kierowania pojazdami, szkolenia i egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji oraz wzory dokumentów z tym związanych,
 - b) szkolenia i egzaminowania kandydatów na instruktorów i egzaminatorów, pracy komisji egzaminacyjnych oraz wzory dokumentów z tym związanych.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wysokość opłat za sprawdzenie kwalifikacji kandydatów na instruktorów i instruktorów oraz wysokość wynagrodzenia członków komisji sprawdzających ich kwalifikacje,
- 2) wysokość opłat za sprawdzenie kwalifikacji kandydatów na egzaminatorów i egzaminatorów oraz wysokość wynagrodzenia członków komisji sprawdzających ich kwalifikacje,
- 3) wysokość opłat za sprawdzenie kwalifikacji osób ubiegających się o uprawnienie do kierowania pojazdami lub podlegających sprawdzeniu kwalifikacji,

- 4) wysokość stawek wynagrodzenia dla egzaminatorów zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia,
- 5) wysokość opłat za wydanie prawa jazdy, pozwolenia do kierowania tramwajem, świadectwa kwalifikacji, legitymacji instruktora i egzaminatora.

Rozdział 3

Wojewódzki ośrodek ruchu drogowego

Art. 116. 1. Wojewoda tworzy wojewódzki ośrodek ruchu drogowego działający na obszarze województwa.

2. Ośrodek jest państwową osobą prawną.
3. Wojewoda sprawuje nadzór nad ośrodkiem.

Art. 117. 1. Do zadań ośrodka należy organizowanie egzaminów państwowych sprawdzających kwalifikacje osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami oraz kierujących pojazdami.

2. Ośrodek może wykonywać inne zadania z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Art. 118. 1. Działalnością ośrodka kieruje dyrektor.

2. Dyrektor jest powoływany i odwoływany przez wojewodę.

3. Wojewoda ustala wynagrodzenie dyrektora.

Art. 119. 1. Ośrodek prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

2. Przychodami ośrodka są:

- 1) wpływy z opłat za przeprowadzanie egzaminów osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami,
- 2) wpływy za wykonanie innych zadań z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

3. Rozchodami ośrodka są wydatki na:

- 1) bieżące utrzymanie ośrodka,
- 2) prowadzenie egzaminów państwowych w zakresie prawa jazdy poszczególnych kategorii i pozwolenia do kierowania tramwajem.

4. Osiągnięty przez ośrodek zysk, po opłaceniu należnych podatków, jest przeznaczany na:

- 1) inwestycje związane z działalnością ośrodka, o której mowa w art. 117 ust. 1,
- 2) poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie.

5. Ośrodek może zaciągać kredyty, za zgodą wojewody, na zasadach ogólnych.

6. Składniki majątkowe nabyte na cele ośrodka tworzą jego fundusz statutowy.

7. Ośrodek prowadzi odrębnie ewidencję przychodów i kosztów związanych z egzaminowaniem i odrębnie dla każdej innej działalności.

Art. 120. 1. Wojewoda nadaje ośrodkowi statut.

2. Statut ośrodka określa w szczególności jego organizację i warunki tworzenia oddziałów terenowych.

Art. 121. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) w porozumieniu z Ministrem Finansów — szczegółowe warunki gospodarki finansowej ośrodka oraz szczegółowe warunki ewidencji przychodów i kosztów, o których mowa w art. 119 ust. 7,
- 2) w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej — warunki wynagradzania egzaminatorów.

Rozdział 4

Sprawdzanie stanu zdrowia i predyspozycji psychicznych do kierowania pojazdami

Art. 122. 1. Badaniu lekarskiemu przeprowadzanemu w celu stwierdzenia istnienia lub braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem podlegają:

- 1) osoba ubiegająca się o prawo jazdy,
- 2) osoba ubiegająca się o przywrócenie uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym, cofniętego ze względu na stan zdrowia,
- 3) kierujący pojazdem skierowany przez organ kontroli ruchu drogowego, jeżeli uczestniczy w wypadku drogowym, w którym jest zabity lub ranny,
- 4) kierujący pojazdem skierowany decyzją kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej w przypadkach nasuwających zastrzeżenia co do stanu zdrowia,
- 5) kandydat na instruktora lub egzaminatora osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami.

2. Kierowca pojazdu silnikowego o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 7,5 t, pojazdu przewożącego materiały niebezpieczne, pojazdu uprzywilejowanego, autobusu lub kierowca zarobkowo przewożący osoby na własny lub cudzy rachunek podlega ponadto kontrolnym badaniom lekarskim przeprowadzanym w celu stwierdzenia istnienia lub braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem w następujących okresach:

- 1) jeżeli kieruje pojazdem, w stosunku do którego wymagane jest posiadanie prawa jazdy kategorii A, B, B+E, B1 lub T:
 - a) w wieku do 55 lat — co 5 lat,

- b) w wieku od 56 do 65 lat — co 3 lata,
- c) w wieku powyżej 65 lat — corocznie,

2) jeżeli kieruje pojazdem, w stosunku do którego wymagane jest posiadanie prawa jazdy kategorii C, C+E, C1, C1+E, D, D+E, D1 lub D1+E:

- a) w wieku do 55 lat — co 3 lata,
- b) w wieku powyżej 55 lat — corocznie.

3. Badanie lekarskie przeprowadza uprawniony lekarz.

4. Przepisy ust. 1 pkt 1—4, ust. 2 pkt 2 i ust. 3 stosuje się odpowiednio do kierującego tramwajem.

5. Badanie lekarskie wykonywane jest na koszt osoby badanej, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

6. Wojewoda kontroluje wykonywanie badań lekarskich i wydawanie orzeczeń.

Art. 123. 1. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej, Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:

1) warunki i tryb:

- a) przeprowadzania badań lekarskich w celu stwierdzenia istnienia lub braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdami u osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi lub tramwajami oraz osób kierujących tymi pojazdami,
- b) wydawania orzeczeń lekarskich stwierdzających brak lub istnienie przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdami,
- c) odwoływania się od orzeczeń lekarskich,
- d) uzyskiwania uprawnień przez lekarzy przeprowadzających badania lekarskie,
- e) kontroli wykonywania i dokumentowania badań lekarskich oraz wydawanych orzeczeń lekarskich,

2) dodatkowe kwalifikacje lekarzy przeprowadzających badania lekarskie,

3) sposób postępowania z dokumentacją związaną z badaniami lekarskimi oraz wzory stosowanych dokumentów,

4) maksymalne stawki opłat za badania lekarskie.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Zdrowia i Opieki Społecznej, Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb kierowania na badania lekarskie.

Art. 124. 1. Badaniu psychologicznemu podleganemu w celu orzeczenia o predyspozycjach psychicznych do kierowania pojazdem podlega osoba:

1) o której mowa w art. 122 ust. 2, przy ubieganiu się po raz pierwszy o wydanie świadectwa kwalifikacji,

2) kandydat na instruktora lub egzaminatora osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami,

3) inna, jeżeli lekarz w wyniku badania uzna za wskazane przeprowadzenie badania psychologicznego,

4) przewidziana do szkolenia na kierowcę na potrzeby wojska,

5) kierujący będący sprawcą wypadku drogowego, w którym jest zabity lub ranny.

2. Badanie psychologiczne wykonuje uprawniony psycholog w jednostce upoważnionej przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej.

3. Badanie psychologiczne jest wykonywane na koszt osoby badanej, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do kierującego tramwajem.

5. Nadzór nad wykonywaniem badań psychologicznych sprawuje Minister Transportu i Gospodarki Morskiej lub jednostka przez niego upoważniona.

Art. 125. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Zdrowia i Opieki Społecznej, Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:

1) warunki i tryb:

- a) kierowania osób na badania psychologiczne,
- b) uzyskiwania i cofania uprawnień do przeprowadzania badań psychologicznych oraz uzyskiwania i cofania zezwoleń jednostkom przeprowadzającym te badania,
- c) odwoływania się od orzeczeń psychologicznych,
- d) kontroli przeprowadzania badań psychologicznych oraz wydawanych orzeczeń psychologicznych,

2) warunki i sposób przeprowadzania badań psychologicznych,

3) sposób postępowania z dokumentacją związaną z przeprowadzanymi badaniami psychologicznymi oraz wzory stosowanych dokumentów,

4) maksymalne stawki opłat za badania psychologiczne.

Art. 126. 1. Badanie w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu przeprowadza się przy użyciu urządzeń elektronicznych dokonujących pomiaru stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli stan osoby podlegającej badaniu uniemożliwia jego przeprowa-

dzenie urządzeniem elektronicznym. W takim przypadku ustalenie zawartości w organizmie alkoholu następuje na podstawie badania krwi lub moczu.

3. Badanie w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu może być przeprowadzone również w razie braku zgody kierującego, o czym należy go uprzedzić.

4. Warunki oraz sposób przeprowadzania badań, o których mowa w ust. 1 i 2, określają odrębne przepisy.

Art. 127. 1. Badanie w celu ustalenia w organizmie obecności środka działającego podobnie do alkoholu przeprowadza się przy użyciu metod nie wymagających badania laboratoryjnego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli stan osoby podlegającej badaniu uniemożliwia jego przeprowadzenie metodą nie wymagającą badania laboratoryjnego. W takim przypadku ustalenie w organizmie obecności środka działającego podobnie do alkoholu następuje na podstawie badania krwi lub moczu.

3. Badanie w celu ustalenia obecności w organizmie środka działającego podobnie do alkoholu może być przeprowadzone również w razie braku zgody kierującego, o czym należy go uprzedzić.

4. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób przeprowadzania badań na obecność w organizmie środków działających podobnie do alkoholu.

Art. 128. 1. W razie uczestniczenia w wypadku drogowym, w którym jest zabity lub ranny, kierujący pojazdem jest poddawany badaniu na zawartość w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu.

2. Badaniu, o którym mowa w ust. 1, można poddać także inną osobę, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogła kierować pojazdem uczestniczącym w wypadku drogowym, w którym jest zabity lub ranny.

3. Osoby, o których mowa w ust. 1 i 2, mają prawo żądać od organu kontroli ruchu drogowego przeprowadzenia badania krwi lub moczu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu.

DZIAŁ V

Kontrola ruchu drogowego

Rozdział 1

Uprawnienia Policji

Art. 129. 1. Czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach, kierowanie ruchem i jego kontrolowanie należą do zadań Policji.

2. Policjant, w związku z wykonywaniem czynności określonych w ust. 1, jest uprawniony do:

- 1) legitymowania uczestnika ruchu i wydawania mu wiążących poleceń co do sposobu korzystania z drogi lub używania pojazdu,
- 2) sprawdzania dokumentów wymaganych w związku z kierowaniem pojazdem i jego używaniem, świadectwa kwalifikacji, a także dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia,
- 3) żądania poddania się przez kierującego pojazdem lub przez inną osobę, w stosunku do której zachodzi uzasadnione podejrzenie, że mogła kierować pojazdem, badaniu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu,
- 4) sprawdzania stanu technicznego, wyposażenia, ładunku, masy lub nacisku osi pojazdu znajdującego się na drodze,
- 5) sprawdzania zapisów urządzenia rejestrującego samoczynnie prędkość jazdy, czas jazdy oraz postoju,
- 6) zatrzymania, w przypadkach przewidzianych w ustawie, dokumentów stwierdzających uprawnienie do kierowania pojazdem lub jego używania,
- 7) wydawania poleceń:
 - a) osobie, która spowodowała przeszkodę utrudniającą ruch drogowy lub zagrażającą jego bezpieczeństwu, albo osobie odpowiedzialnej za utrzymanie drogi,
 - b) kontrolowanemu uczestnikowi ruchu — co do sposobu jego zachowania,
- 8) uniemożliwienia:
 - a) kierowania pojazdem osobie znajdującej się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu,
 - b) korzystania z pojazdu, którego stan techniczny, ładunek, masa lub nacisk osi zagrażają bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu, powodują uszkodzenie drogi albo naruszają wymagania ochrony środowiska,
 - c) korzystania z pojazdu, jeżeli kierujący nim nie okazał dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia,
 - d) kierowania pojazdem przez osobę nie posiadającą uprawnień,
- 9) używania przyrządów kontrolno-pomiarowych, a w szczególności do badania pojazdu, określania jego masy, nacisku osi lub prędkości, stwierdzania naruszenia wymagań ochrony środowiska oraz do stwierdzania stanu trzeźwości kierującego,

10) usuwania lub przemieszczania pojazdu:

- a) pozostawionego w miejscu, gdzie jest to zabronione i utrudnia ruch lub zagraża jego bezpieczeństwu,
 - b) kierowanego przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu w inny sposób,
 - c) kierowanego przez osobę nie posiadającą przy sobie wymaganych dokumentów uprawniających do kierowania i używania pojazdu, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu w inny sposób,
 - d) jeżeli kierujący nie okazał dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia,
 - e) którego stan techniczny zagraża bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego, powoduje uszkodzenie drogi albo narusza wymagania ochrony środowiska, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdu w inny sposób,
 - f) przekraczającego dopuszczalną masę całkowitą lub nacisk osi,
 - g) utrudniającego prowadzenie akcji ratowniczej,
- 11) kontroli warunków i sposobu przewozu materiałów niebezpiecznych oraz wymagań związanych z tym przewozem,
- 12) używania urządzeń nagłaśniających, sygnalizacyjnych lub świetlnych, służących do wydawania wiążących poleceń uczestnikowi ruchu,
- 13) występowania w uzasadnionym przypadku z wnioskiem o ocenę stanu zdrowia kierującego pojazdem,
- 14) blokowania kół pojazdu pozostawionego w miejscu, gdzie jest to zabronione, lecz nie utrudnia to ruchu lub nie zagraża bezpieczeństwu.

3. Przepisów ust. 2 pkt 3, 4 i 6 nie stosuje się do szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, oraz do innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów.

4. Kontrola ruchu drogowego w stosunku do kierujących pojazdami Sił Zbrojnych oraz w stosunku do żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową kierujących innymi pojazdami, a także kierowanie ruchem drogowym w związku z pilotowaniem kolumn wojskowych należy również do wojskowych organów porząd-

kowych. W tym zakresie wojskowym organom porządkowym przysługują uprawnienia policjantów określone w ust. 2.

5. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, tryb oraz jednostki i warunki ich współdziałania w zakresie:

- 1) zapewnienia sprawności ruchu, w szczególności przez nadzór nad parkowaniem pojazdów i usuwaniem na koszt właściciela pojazdów:
 - a) pozostawionych w miejscu, gdzie jest to zabronione i utrudnia ruch lub zagraża bezpieczeństwu,
 - b) kierowanych przez osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości lub stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdów w inny sposób,
 - c) kierowanych przez osoby nie posiadające przy sobie wymaganych dokumentów uprawniających do kierowania i używania pojazdu, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdów w inny sposób,
 - d) zarejestrowanych lub czasowo dopuszczonych do ruchu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo zarejestrowanych za granicą, jeżeli kierujący nie okazał dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia,
 - e) których stan techniczny zagraża bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego, powoduje uszkodzenie drogi albo narusza wymagania ochrony środowiska, jeżeli nie ma możliwości zabezpieczenia pojazdów w inny sposób,
 - f) przekraczających dopuszczalną masę całkowitą lub nacisk osi określone w przepisach ruchu drogowego,
 - g) których stan wskazuje na to, że nie są używane,
 - h) bez tablic rejestracyjnych,

2) blokowania kół pojazdów w razie pozostawienia ich w miejscu, gdzie jest to zabronione, lecz nie utrudnia to ruchu lub nie zagraża bezpieczeństwu,

3) pilotowania pojazdów, których wymiary, masa lub nacisk osi przekraczają określone wielkości,

4) usuwania pojazdów utrudniających prowadzenie akcji ratowniczych.

Art. 130. 1. Policja prowadzi ewidencję kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego. Określone mu naruszeniu przypisuje się odpowiednią liczbę punktów w skali od 1 do 10 i wpisuje się do tej ewidencji.

2. Punkty za naruszenie przepisów ruchu drogowego wpisane do ewidencji usuwa się po upływie 1 roku od dnia naruszenia.

3. Kierowca wpisany do ewidencji, o której mowa w ust. 1, może na własny koszt uczestniczyć w szkoleniu, którego odbycie spowoduje zmniejszenie liczby punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego. Nie dotyczy to kierowcy w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy.

4. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób punktowania i liczbę punktów odpowiadających naruszeniu przepisów ruchu drogowego,
- 2) warunki i sposób prowadzenia ewidencji, o której mowa w ust. 1, oraz tryb występowania z wnioskami o kontrolne sprawdzenie kwalifikacji,
- 3) program szkolenia i jednostki upoważnione do prowadzenia szkolenia, o którym mowa w ust. 3,
- 4) liczbę punktów odejmowanych z tytułu odbytego szkolenia,
- 5) podmioty uprawnione do uzyskiwania informacji zawartych w ewidencji, o której mowa w ust. 1.

Art. 131. 1. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) organizację, warunki i sposób wykonywania kontroli ruchu drogowego,
- 2) warunki i tryb udzielania upoważnień do zatrzymywania pojazdów lub wykonywania niektórych czynności z zakresu kontroli ruchu drogowego przez funkcjonariuszy innych organów,
- 3) wymagany sposób zachowania się kontrolowanego uczestnika ruchu.

2. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrami Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) organizację, warunki i sposób wykonywania czynności, o których mowa w art. 129 ust. 4,
- 2) warunki i tryb współdziałania Żandarmerii Wojskowej z Policją w sprawach, o których mowa w art. 130 ust. 1.

Rozdział 2

Zatrzymywanie i zwracanie dowodów rejestracyjnych

Art. 132. 1. Policjant zatrzyma dowód rejestracyjny (pozwolenie czasowe) w razie:

- 1) stwierdzenia lub uzasadnionego przypuszczenia, że pojazd:
 - a) zagraża bezpieczeństwu,

b) zagraża porządkowi ruchu,

c) narusza wymagania ochrony środowiska,

2) stwierdzenia, że pojazd nie został poddany badaniu technicznemu w wyznaczonym terminie lub termin badania nie został wyznaczony prawidłowo,

3) stwierdzenia zniszczenia dowodu rejestracyjnego (pozwolenia czasowego) w stopniu powodującym jego nieczytelność,

4) uzasadnionego podejrzenia podrobienia lub przerobienia dowodu rejestracyjnego (pozwolenia czasowego),

5) stwierdzenia, że badanie techniczne zostało dokonane przez jednostkę do tego nie upoważnioną,

6) nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub nieokazania dokumentu stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia,

7) uzasadnionego przypuszczenia, że dane w nim zawarte nie odpowiadają stanowi faktycznemu.

2. W razie zatrzymania dowodu rejestracyjnego (pozwolenia czasowego), policjant wydaje kierowcy pokwitowanie. Może on zezwolić na używanie pojazdu przez czas nie przekraczający 7 dni, określając warunki tego używania w pokwitowaniu. Zezwolenie nie może być wydane w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a) i c) oraz w pkt 6.

3. Zatrzymany dokument, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 1 pkt 4, 6 i 7, odpowiedni organ Policji przesyła niezwłocznie organowi, który go wydał, z zastrzeżeniem ust. 5.

4. W przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1, 3 i 4 dowód rejestracyjny (pozwolenie czasowe) zatrzyma również jednostka upoważniona do przeprowadzania badań technicznych. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

5. Zatrzymany dokument pojazdu zarejestrowanego za granicą, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 1 pkt 4 i 6, pozostawia się w jednostce Policji przez okres 7 dni. Po upływie tego terminu dokument przekazywany jest przedstawicielstwu państwa, w którym pojazd jest zarejestrowany.

6. Zwrot zatrzymanego dokumentu następuje niezwłocznie po ustaniu przyczyny uzasadniającej jego zatrzymanie, z zastrzeżeniem art. 133.

Art. 133. 1. W przypadku określonym w art. 132 ust. 1 pkt 6 odpowiedni organ Policji zwraca zatrzymany dokument po przedstawieniu dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia.

2. W przypadku pojazdu zarejestrowanego za granicą, jeżeli z przedstawionego dokumentu stwierdzają-

cego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu wynika, że przed zatrzymaniem dowodu rejestracyjnego umowa ta nie była zawarta, warunkiem zwrotu zatrzymanego dokumentu jest dodatkowo wniesienie opłaty za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia określonej w odrębnych przepisach.

Art. 134. W stosunku do pojazdów Sił Zbrojnych oraz innych pojazdów kierowanych przez żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową uprawnienia i obowiązki policjantów określone w art. 132 ust. 1—3 i art. 133 ust. 1 wykonują również żołnierze Żandarmerii Wojskowej.

Rozdział 3

Zatrzymywanie praw jazdy i pozwoleń oraz cofanie i przywracanie uprawnień do kierowania pojazdami

Art. 135. 1. Policjant:

- 1) zatrzyma prawo jazdy za pokwitowaniem w razie:
 - a) stwierdzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu,
 - b) stwierdzenia zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność,
 - c) podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy,
 - d) gdy upłynął termin ważności prawa jazdy,
 - e) gdy wobec kierującego pojazdem wydane zostało postanowienie lub decyzja o zatrzymaniu prawa jazdy,
 - f) gdy wobec kierującego pojazdem orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów lub wydano decyzję o cofnięciu prawa jazdy,
 - g) przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego,
 - h) przekroczenia przez kierującego pojazdem, w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy, liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego,
- 2) może zatrzymać prawo jazdy za pokwitowaniem w razie uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów.

2. Pokwitowanie zatrzymania prawa jazdy z przyczyn, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b)—d) oraz w pkt 2, uprawnia do kierowania pojazdem w ciągu 7 dni.

Art. 136.1. Zatrzymane prawo jazdy, z wyjątkiem przypadku określonego w art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. c), Policja przekazuje niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni, według właściwości, kolegium do spraw wykroczeń albo innemu organowi uprawnionemu do orzekania w sprawach o wykroczenia w trybie dyscyplinarnym,

prokuratorowi lub kierownikowi rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

2. W razie przeprowadzenia badania krwi lub moczu dla oceny trzeźwości lub zawartości środka działającego podobnie do alkoholu, prawo jazdy przekazuje się wraz z wynikiem tego badania. Jeżeli jednak wynik tego badania nie został uzyskany w ciągu 30 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy, należy niezwłocznie zwrócić je właścicielowi.

Art. 137. 1. Postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy, w przypadkach określonych w art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. a) oraz pkt 2, wydaje w terminie 14 dni od dnia otrzymania prawa jazdy:

- 1) prokurator — w toku postępowania przygotowawczego, a sąd — po przekazaniu sprawy do sądu,
- 2) przewodniczący kolegium do spraw wykroczeń, a wobec osoby nie podlegającej orzecznictwu kolegium do spraw wykroczeń — właściwy przełożony.

2. O wydaniu postanowienia o zatrzymaniu prawa jazdy zawiadamia się właściwego kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

3. Na postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy służy zażalenie.

Art. 138. 1. Decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy, w przypadkach określonych w art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. d) i g), wydaje kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

2. Zwrot zatrzymanego prawa jazdy następuje po ustaniu przyczyny zatrzymania.

Art. 139. 1. Przepisy art. 135—138 stosuje się odpowiednio do pozwolenia do kierowania tramwajem.

2. Przepisu art. 135 nie stosuje się do szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych państw obcych oraz misji specjalnych i organizacji międzynarodowych korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, a także do innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów.

3. W stosunku do żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową oraz innych osób kierujących pojazdami Sił Zbrojnych uprawnienia i obowiązki policjantów określone w art. 135 ust. 1 i art. 136 ust. 1 wykonują również żołnierze Żandarmerii Wojskowej.

Art. 140. 1. Decyzję o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym wydaje kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej w razie:

- 1) stwierdzenia na podstawie orzeczenia lekarskiego istnienia przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem,

- 2) utraty przez kierowcę kwalifikacji, co stwierdza się na podstawie wyniku egzaminu państwowego,
- 3) przekroczenia, w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy, liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego; decyzja o cofnięciu uprawnienia wydawana jest na wniosek komendanta wojewódzkiego Policji,
- 4) niepoddania się sprawdzeniu kwalifikacji w trybie określonym w art. 114 pkt 1.

2. Decyzję o przywróceniu kierowcy uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym, z wyjątkiem przypadku określonego w ust. 1 pkt 3, wydaje kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej po ustaniu przyczyn, które spowodowały jego cofnięcie.

3. Przepisy ust. 1—2 stosuje się odpowiednio do pozwolenia do kierowania tramwajem.

4. Decyzję o cofnięciu lub przywróceniu uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym szefom i cudoziemskiemu personelowi przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych i misji specjalnych państw obcych oraz organizacji międzynarodowych korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności oraz innym osobom korzystającym z tych przywilejów i immunitetów wydaje Wojewoda Warszawski.

5. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i tryb wnioskowania o cofnięcie uprawnień do kierowania pojazdami silnikowymi osobom, o których mowa w ust. 1 pkt 3.

DZIAŁ VI

Zmiany w przepisach obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe

Art. 141. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 12, poz. 114, z 1981 r. Nr 24, poz. 124, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1984 r. Nr 54, poz. 275, z 1985 r. Nr 14, poz. 60 i Nr 23, poz. 100, z 1986 r. Nr 39, poz. 193, z 1988 r. Nr 20, poz. 135 i Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 34, poz. 180, z 1990 r. Nr 51, poz. 297, Nr 72, poz. 422 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 75, poz. 332 i Nr 91, poz. 408, z 1992 r. Nr 24, poz. 101, z 1994 r. Nr 123, poz. 600, z 1995 r. Nr 6, poz. 29 i Nr 60, poz. 310 oraz z 1997 r. Nr 54, poz. 349, Nr 60, poz. 369 i Nr 85, poz. 539) dodaje się art. 96a w brzmieniu:

„Art. 96a. §1. Kto, nie będąc do tego uprawnionym, posiada w pojeździe urządzenia stanowiące obowiązkowe wyposażenie pojazdu uprzywilejowanego w ruchu, wysyłające sygnały świetlne w postaci niebieskich lub czerwonych świateł błyskowych albo sygnał dźwiękowy o zmiennym tonie, a tak-

że elementy oznakowania w postaci napisów,

podlega karze grzywny.

§2. Kto, nie będąc do tego uprawnionym, używa w pojeździe sygnałów świetlnych w postaci niebieskich lub czerwonych świateł błyskowych albo sygnału dźwiękowego o zmiennym tonie,

podlega karze aresztu do dwóch tygodni albo grzywny.

§3. Urządzenia lub elementy oznakowania, o których mowa w § 1 i 2, podlegają przypadkowi, choćby nie stanowiły własności sprawcy.”

Art. 142. W ustawie z dnia 20 maja 1971 r. — Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. Nr 12, poz. 117, z 1985 r. Nr 23, poz. 100 i z 1991 r. Nr 73, poz. 321) skreśla się art. XIV.

Art. 143. W ustawie z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 41, poz. 324, z 1990 r. Nr 26, poz. 149, Nr 34, poz. 198 i Nr 86, poz. 504, z 1991 r. Nr 31, poz. 128, Nr 41, poz. 179, Nr 73, poz. 321, Nr 105, poz. 452, Nr 106, poz. 457 i Nr 107, poz. 460, z 1993 r. Nr 28, poz. 127, Nr 47, poz. 212 i Nr 134, poz. 646, z 1994 r. Nr 27, poz. 96 i Nr 127, poz. 627, z 1995 r. Nr 60, poz. 310, Nr 85, poz. 426, Nr 90, poz. 446, Nr 141, poz. 700 i Nr 147, poz. 713, z 1996 r. Nr 41, poz. 177 i Nr 45, poz. 199 oraz z 1997 r. Nr 9, poz. 44, Nr 23, poz. 117, Nr 43, poz. 272, Nr 54, poz. 348, Nr 60, poz. 369, Nr 79, poz. 471 i Nr 88, poz. 554) w art. 11:

1) w ust. 1 w pkt 17 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 18 w brzmieniu:

„18) produkcji i dystrybucji tablic rejestracyjnych pojazdów.”,

2) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, liczbę koncesji, o których mowa w ust. 1 pkt 18, warunki wymagane do ich uzyskania, sposób wyboru koncesjonariuszy oraz obszary dystrybucji tablic rejestracyjnych.”

Art. 144. 1. Zadania własne kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, o których mowa w art. 73 ust. 1 i 2, art. 74 ust. 1, art. 75, art. 77 ust. 3, art. 78 ust. 3, art. 89 ust. 2 i 3, art. 93 ust. 2, art. 97 ust. 1, art. 103, art. 104, art. 106 ust. 1, art. 107, art. 108, art. 109 ust. 2 pkt 3, art. 114 pkt 1, art. 122 ust. 1 pkt 4, art. 138 ust. 1 i art. 140 ust. 1 i 3 niniejszej ustawy, nie mogą być powierzone w drodze porozumienia organom samorządu terytorialnego.

2. Porozumienia zawarte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w zakresie, o którym mowa w ust. 1, tracą moc z dniem 1 lipca 1998 r.

3. Do właściwości organów gmin, o których mowa w art. 1 ustawy z dnia 24 listopada 1995 r. o zmianie za-

kresu działania niektórych miast oraz o miejskich strefach usług publicznych (Dz.U. z 1997 r. Nr 36, poz. 224), przechodzą jako zlecone zadania, o których mowa w art. 73 ust. 1 i 2, art. 74 ust. 1, art. 75, art. 77 ust. 3, art. 78 ust. 3, art. 89 ust. 2 i 3, art. 93 ust. 2, art. 97 ust. 1, art. 114 pkt 1, art. 122 ust. 1 pkt 4, art. 138 ust. 1 i art. 140 ust. 1 i 3 niniejszej ustawy.

4. Finansowanie zadań, o których mowa w ust. 3, odbywa się w trybie określonym w art. 13 ustawy, o której mowa w ust. 3.

Art. 145. 1. Ośrodki szkolenia lub szkoły prowadzące szkolenie osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za spełniające wymagania określone w ustawie przez okres 1 roku od dnia wejścia jej w życie.

2. Osoby wykonujące czynności instruktora lub wykładowcy w ośrodkach szkolenia lub w szkołach w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów mogą prowadzić szkolenie osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami w zakresie dotychczas posiadanym, jeżeli spełniają wymagania, o których mowa w art. 105 ust. 2 pkt 1, 2, 6 i 7, oraz pod warunkiem zdania w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy egzaminu, o którym mowa w art. 105 ust. 2 pkt 5.

3. Ośrodki egzaminowania, w których odbywa się sprawdzanie kwalifikacji osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami i kierujących pojazdami w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów, uważa się za spełniające wymagania określone ustawą przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

4. Osoby wykonujące czynności egzaminatora w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za spełniające wymagania określone ustawą. Osoby te mogą wykonywać swoje czynności przez okres 10 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy na podstawie umowy zlecenia.

5. Stacje kontroli pojazdów działające w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za spełniające wymagania określone ustawą w terminach określonych w wydanych im upoważnieniach.

6. Osoby wykonujące czynności diagnosty w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie dotychczasowych przepisów uważa się za spełniające wymagania określone ustawą.

Art. 146. 1. Wojewoda utworzy wojewódzki ośrodek ruchu drogowego w okresie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Z chwilą utworzenia ośrodka, o którym mowa w ust. 1, opłaty za egzaminy państwowe na prawo jazdy i pozwolenia do kierowania tramwajem wpływają na jego rachunek.

3. Do czasu rozpoczęcia przez ośrodek samodzielnego przeprowadzania egzaminów państwowych

sprawdzających kwalifikacje osób ubiegających się o uprawnienie do kierowania pojazdami oraz kierujących pojazdami, z wpływów z opłat, o których mowa w ust. 2, są finansowane koszty przeprowadzania egzaminów w ośrodkach, o których mowa w art. 145 ust. 3.

4. Upoważnia się wojewodę do udzielenia wojewódzkiemu ośrodkowi ruchu drogowego jednorazowej pożyczki na cele inwestycyjne na okres nie przekraczający 2 lat.

Art. 147. 1. Osoby w wieku od 17 do 18 lat, ubiegające się o prawo jazdy kategorii B+E, które ukończyły wymagane szkolenie lub w nim uczestniczą w dniu 1 lipca 1998 r., uważa się za spełniające wymagania określone w art. 90 ust. 2 pkt 3.

2. Osoby ubiegające się o prawo jazdy kategorii C lub D, które ukończyły wymagane szkolenie lub uczestniczą w nim w dniu 1 lipca 1998 r., uważa się za spełniające wymagania, o których mowa w art. 88 ust. 4.

Art. 148. 1. Zezwolenia na wykorzystanie pojazdów jako uprzywilejowanych, wydane przed dniem wejścia w życie ustawy, zachowują ważność do dnia 15 stycznia 1998 r.

2. Zezwolenia na wykonywanie badań instalacji przystosowującej pojazdy do zasilania gazem i sposób jej montażu, wydane przed dniem wejścia w życie ustawy, zachowują ważność do dnia 31 marca 1998 r.

3. Zezwolenia na odstępstwo od stosowania się do niektórych znaków drogowych, wydane przed dniem wejścia w życie ustawy, zachowują ważność do dnia 31 marca 1998 r.

Art. 149. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia:

- 1) obowiązek uzyskania karty pojazdu przez właścicieli pojazdów zarejestrowanych przed dniem, o którym mowa w art. 152 pkt 1,
- 2) warunki, terminy i tryb uzyskiwania karty pojazdu przez osoby, o których mowa w pkt 1, organy właściwe do ich wydania, wzory dokumentów stosowanych w tych sprawach oraz wysokość opłaty za kartę pojazdu.

Art. 150. 1. Prawa jazdy i inne dokumenty uprawniające do kierowania pojazdami lub potwierdzające dodatkowe kwalifikacje i wymagania w stosunku do kierujących pojazdami, wydane na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują ważność do czasu ich wymiany w zakresie na jaki zostały wydane.

2. Minister Transportu i Gospodarki Morskiej określi, w drodze rozporządzenia, warunki i terminy wymiany praw jazdy i innych dokumentów uprawniających do kierowania pojazdami lub potwierdzających dodatkowe kwalifikacje kierujących pojazdami.

Art. 151. 1. Traci moc ustawa z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 i Nr 26, poz. 114 oraz z 1995 r. Nr 104, poz. 515), z wyjątkiem art. 69—81, które tracą moc z dniem 30 czerwca 1998 r.

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, nie dłużej jednak niż przez okres 1 roku od dnia wejścia jej w życie, zachowują moc przepisy wydane na podstawie ustawy, o której mowa w ust. 1, jeżeli nie są sprzeczne z niniejszą ustawą.

Art. 152. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 49 ust. 2 pkt 5, art. 77, 80, 87—100, 109 ust. 4 i art. 143, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1998 r.,
- 2) art. 39 ust. 3 i art. 85, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*

603

USTAWA

z dnia 26 czerwca 1997 r.

o zmianie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

Art. 1. W ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 118, poz. 561 i Nr 156, poz. 775 oraz z 1997 r. Nr 32, poz. 184) w art. 38 w ust. 1 wyrazy „w ciągu trzech miesięcy” zastępuje się wyrazami „w ciągu sześciu miesięcy”, a po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Minister Skarbu Państwa, w drodze rozporządzenia, może skrócić termin, o którym mowa w ust. 1, jeżeli zaistnieją warunki umożliwiające wcześniejsze udostępnienie akcji uprawnionym pracownikom oraz rolnikom lub rybakom.”

Art. 2. W ustawie z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 18, poz. 82 oraz z 1996 r. Nr 52, poz. 235, Nr 106, poz. 496 i Nr 118, poz. 561) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 20 ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Przepis art. 63 ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 118, poz. 561 i Nr 156, poz. 775 oraz z 1997 r. Nr 32, poz. 184) stosuje się odpowiednio, z tym że uprawnionym pracownikom oraz rolnikom lub rybakom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji Skarbu Państwa według stanu z dnia objęcia przez Skarb Państwa, jeżeli do Skarbu Państwa należy jeszcze taka część akcji. Jeżeli do Skarbu Państwa należy mniejsza część akcji, prawo do nieodpłatnego nabycia ogranicza się do tej części.”;

- 2) w art. 43 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Warunkiem zamiany wierzytelności na akcje jest powstanie zobowiązania dłużnika przed dniem 31 grudnia 1996 r.”

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 8 lipca 1997 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*

604

USTAWA

z dnia 27 czerwca 1997 r.

o partiach politycznych.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Partia polityczna jest dobrowolną organizacją, występującą pod określoną nazwą, stawiającą sobie za cel udział w życiu publicznym poprzez wywie-

ranie metodami demokratycznymi wpływu na kształtowanie polityki państwa lub sprawowanie władzy publicznej.

2. Partia polityczna może korzystać z praw wynikających z ustaw po uzyskaniu wpisu do ewidencji partii politycznych.